

CSSC-GS-II-PL-2013
GENERAL STUDIES - PAPER - II

પ્રશ્નપુસ્તિકા અને OMR નંબર
Q. PAPER & OMR NO.

A - 005489

SEAL SEAL SEAL SEAL

GS - II

TOTAL MARKS : 150

SERIES

A

TIME ALLOWED : TWO HOURS

Important Instruction / ખાસ સૂચના

Consider first digit of no. given on Question Booklet and OMR sheet as '1' insted of '0'.
Example : If no. indicated on Question Booklet and OMR sheet as '001234' then candidate has to consider as '101234'.

આપવામાં આવેલ પ્રશ્નપત્ર અને ઉત્તરપત્રમાં દર્શાવેલ નંબરમાં પ્રથમ અંક '૦' ને બદલે '૧' ગણવાનો રહેશે.
દા.ત. : પ્રશ્નપત્ર અને ઉત્તરપત્ર પર દર્શાવેલ નંબર '૦૦૧૨૩૪' હોય તો ઉમેદવારે તે નંબર '૧૦૧૨૩૪' ગણવાનો રહેશે.

Do not open this booklet until you are asked to do so.

તમને કહેવામાં ન આવે ત્યાં સુધી પ્રશ્નપુસ્તિકા ખોલવી નહીં.

READ THE FOLLOWING INSTRUCTIONS CAREFULLY

(નીચેની સૂચનાઓ ધ્યાનપૂર્વક વાંચો)

1. Please write **Seat No., Category, Question Booklet Series and Subject** on answer sheet (OMR Sheet) without fail.

(તમારો સીટ નંબર, કેટેગરી, પ્રશ્નપત્ર બુકલેટ સીરીઝ અને વિષય જવાબવહી પર કોઈપણ જાતની ભૂલ વગર લખો.)

2. Each question carries **2.0 marks**. Questions 1 to 65 will carry **33% (1/3 Marks) negative marking** for wrong answer and more than one answer in one question. Questions from 66 to 75 do not carry any **negative marking for wrong answer**.

(દરેક પ્રશ્નના ૨.૦ ગુણ છે. પ્રશ્ન ૧ થી ૬૫ માં ખોટા જવાબ અને એક કરતા વધુ જવાબ માટે ૩૩% ગુણ (૧/૩ ગુણ) નકારાત્મક ગુણ ધરાવે છે, પરંતુ પ્રશ્ન ૬૬ થી ૭૫ માટે કોઈપણ પ્રકારનું નેગેટીવ માર્કીંગ કરવામાં આવશે નહીં.)

3. You have to mark (●) the right alternative (a or b or c or d) for each question in the answer sheet with **Blue / Black ballpoint pen only**.

(તમારે જવાબવહીમાં દરેક પ્રશ્ન માટેનો યોગ્ય વિકલ્પ (a અથવા b અથવા c અથવા d) પસંદ કરી કાળી / વાદળી બોલપોઈન્ટ પેન વડે ચિહ્નિત (●) કરવું.)

4. Rough work, if any; be done on the last blank page of Question Paper.

(કોઈપણ જાતનું રફ કાર્ય પ્રશ્નપત્રના અંતિમ કોરા પેજ પર જ કરવાનું રહેશે.)

5. **In case of confusion in Gujarati Question, rely on English Question. English text will be final.**

(જો ગુજરાતી પ્રશ્નોમાં દ્વિધા હોય તો અંગ્રેજી પ્રશ્ન પરનો સંદર્ભ લઈ તેના પર આધાર રાખવો. અંગ્રેજી ભાષા અર્થઘટન માટે આખરી ગણાશે.)

Passage 1

Read the following passage carefully and answer the question given below it.

Jessie Street is sometimes called the Australian Eleanor Roosevelt. Like Roosevelt, Street lived a life of privilege, but she devoted her efforts to working for the rights of the disenfranchised, including workers, women, refugees, and Abo-rigines. In addition, she gained international fame when she was the only woman on the Australian delegation to the conference that founded the United Nations, just as Eleanor Roosevelt was for the United States.

નીચે આપેલો ગદ્યખંડ કાળજીપૂર્વક વાંચી પ્રશ્નનો જવાબ આપો.

જેસી સ્ટ્રીટને અમુક વખત ઓસ્ટ્રેલિયન ઈલેનોર રૂઝવેલ્ટ કહેવામાં આવે છે. રૂઝવેલ્ટની જેમ સ્ટ્રીટ પણ એક વિશેષ જિંદગી જીવી હતી, પરંતુ તેના બધા જ પ્રયત્નો મતાધિકારવિહીન લોકો જેવા કે મજૂરો, મહિલાઓ, શરણાર્થીઓ અને આદિવાસીઓના અધિકારો પ્રાપ્ત કરવા માટેના હતા. આ ઉપરાંત સંયુક્ત રાષ્ટ્રની સ્થાપના માટે જે સભા ભરવામાં આવી હતી તેમાં જે રીતે અમેરિકન પ્રતિનિધિમંડળમાં એક માત્ર મહિલા ઈલેનોર રૂઝવેલ્ટ હતી. તે જ રીતે ઓસ્ટ્રેલિયન પ્રતિનિધિ મંડળમાં એકમાત્ર મહિલા જેસી સ્ટ્રીટ હતી અને આ દ્વારા તેને આંતરરાષ્ટ્રીય ખ્યાતિ પણ મેળવી હતી.

1. Which of the following inferences may be drawn from the information presented in the passage?

- (a) Eleanor Roosevelt and Jessie Street worked together to include women in the United Nations Charter.
- (b) Usually, people who live lives of privilege do not spend much time participating in political activities.
- (c) Discrimination in Australia is much worse than it ever was in the United States.
- (d) At the time of the formation of the United Nations, few women were involved in international affairs.

ગદ્યાંશમાં આપેલ માહિતી પરથી નીચેના પૈકીની કઈ બાબત તારવી શકાય છે.

- (a) સંયુક્ત રાષ્ટ્રની ઘોષણામાં સ્ત્રીઓને સમાવિષ્ટ કરવા માટે ઈલેનોર રૂઝવેલ્ટ અને જેસી સ્ટ્રીટ એક સાથે કાર્ય કર્યું હતું.
- (b) સામાન્ય રીતે જે લોકો વિશેષાધિકારપૂર્ણ જીવન જીવે છે તેઓ રાજકીય પ્રવૃત્તિમાં ભાગ લેવામાં બહુ સમય પસાર કરતા નથી.
- (c) અમેરિકા કરતા ઓસ્ટ્રેલિયામાં થતો અન્યાયપૂર્ણ ભેદભાવ વધુ દુઃખદાયક હતો.
- (d) સંયુક્ત રાષ્ટ્રની સ્થાપના સમયે, બહુ જૂજ મહિલાઓ આંતરરાષ્ટ્રીય બાબતો સાથે સંકળાયેલી હતી.

Passage 2

Read the following passage carefully and answer the questions 2 to 5 given below it.

Charles Darwin was born in 1809 in Shrewsbury, England. He was a biologist whose famous theory of evolution is important to philosophy for the effect it has had on ideas relating to the nature of men. After many years of careful study, Darwin attempted to show that higher species came into existence as a result of the gradual transformation of lower species, and that the process of trans-formation could be explained through the selec-tive effect of the natural environment upon organisms. He concluded that the principles of natural selection and survival of the fittest govern all life. Darwin's explanation of these principles is that because of the food supply problem, the young of any species compete for survival. Those young that survive to produce the next generation tend to embody favorable natural changes that are passed on by heredity. His major work that con-tained these theories is On the Origin of the Species, written in 1859. Many religious oppo-nents condemned this work.

નીચે આપેલો ગદ્યખંડ કાળજીપૂર્વક વાંચી પ્રશ્નો 2 થી 5નો જવાબ આપો.

ચાર્લ્સ ડાર્વિનનો જન્મ 1809માં ઈંગ્લેન્ડનાં શ્રુસબરી ખાતે થયો હતો. તે એક જીવવિજ્ઞાની હતો અને તેનો ઉત્ક્રાંતિવાદનો વિખ્યાત સિદ્ધાંત તત્ત્વવિજ્ઞાન માટે અગત્યનો હતો. કારણ કે આ સિદ્ધાંતે મનુષ્યની પ્રકૃતિને લગતા વિચારો પર ઊંડી છાપ પાડી હતી. ઘણાં વર્ષના કાળજીપૂર્વકનાં અભ્યાસ બાદ ડાર્વિન એ બતાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો કે નિમ્ન પ્રજાપતિઓના ક્રમશઃ રૂપાંતરણની ઉચ્ચ પ્રજાતિઓ અસ્તિત્વમાં આવી. તથા રૂપાંતરણની આ પ્રક્રિયા જીવો પર થતી પ્રાકૃતિક પર્યાવરણની અસરના સંદર્ભમાં સમજાવી શકાય છે. ડાર્વિન અંતે નિષ્કર્ષ પર આવ્યો હતો કે, 'પ્રાકૃતિક પસંદગી' અને 'શ્રેષ્ઠતમની જીવિતા'ના સિદ્ધાંતો બધા જ જીવોનું સંચાલન કરે છે. આ સિદ્ધાંતોનું ડાર્વિને વર્ણન કર્યું કે, ખાદ્યપૂર્તિની સમસ્યાના લીધે, કોઈપણ જાતિની યુવાન પ્રજાતિ અસ્તિત્વ માટે સંઘર્ષ કરે છે અને જે યુવાન પ્રજાતિ પછીની પેઢીઓને ઉત્પન્ન કરવા માટે ટકી રહે છે તે વંશ પરંપરા દ્વારા પ્રાપ્ત થતા ઈચ્છિત પ્રાકૃતિક પરિવર્તનોને તેમની પછીની પેઢીને અર્પણ કરે છે. તેનું મુખ્યકાર્ય 1859માં લખવામાં આવેલ 'પ્રજાતિઓનો ઉદ્ભવ' નામના પુસ્તકમાં છે. જેમાં આ સિદ્ધાંતો સમાવિષ્ટ છે. ઘણા ધાર્મિક વિરોધીઓ દ્વારા તેના આ કાર્યની આલોચના થઈ હતી.

2. According to the passage, Charles Darwin was which of the following?

- (a) a priest
- (b) a biologist
- (c) an animal trainer
- (d) a politician

ગદ્યાંશ અનુસાર નીચેનામાંથી ચાર્લ્સ ડાર્વિન કોણ હતો ?

- (a) પાદરી
- (b) જીવવિજ્ઞાની
- (c) પ્રાણીઓને પ્રશિક્ષિત કરનાર
- (d) રાજનીતિજ્ઞ

3.	<p>Which of the following statements supports Darwin's belief about the origin of all species?</p> <p>(a) Man is descended from monkeys.</p> <p>(b) All life forms developed slowly over time from lower life forms.</p> <p>(c) Natural forces do not affect life on Earth.</p> <p>(d) All species were individually created.</p> <p>બધી જ પ્રજાતિઓના ઉદ્ભવના સંદર્ભમાં નીચેનામાંથી કયુ કથન ડાર્વિનની માન્યતાને સમર્થન કરે છે.</p> <p>(a) મનુષ્ય તે વાનરમાંથી ઉતરી આવ્યો છે.</p> <p>(b) બધા જ જીવોનો વિકાસ ક્રમશઃ ધીમે ધીમે નિમ્ન જીવોમાંથી થયો છે.</p> <p>(c) પ્રાકૃતિક શક્તિઓ પૃથ્વી પરના જીવોને અસર કરતી નથી.</p> <p>(d) બધી જ પ્રજાતિઓની રચના અલગ અલગ રીતે થઈ હતી.</p>
4.	<p>Darwin's explanation that the young of any species compete for food and survival, and those that survive are strong and pass their traits on to their young was called which of the following?</p> <p>(a) belief in creationism</p> <p>(b) the catastrophic theory</p> <p>(c) theory of natural selection and survival of the fittest</p> <p>(d) the study of anthropology</p> <p>કોઈપણ જાતિની યુવાન પ્રજાતિ ખોરાક અને ટકી રહેવા માટે સંઘર્ષ કરે છે અને જેઓ આ સંઘર્ષમાં ટકી રહે છે તે સશક્ત છે અને તેમના લક્ષણો પછીની પેઢીને અર્પણ કરે છે. નીચેનામાંથી કોણ આ વર્ણનને અનુસરે છે ?</p> <p>(a) સર્જનવાદમાં માન્યતા</p> <p>(b) આપત્તિનો સિદ્ધાંત</p> <p>(c) પ્રાકૃતિક પસંદગી અને શ્રેષ્ઠતામની જીવિતાનો સિદ્ધાંત</p> <p>(d) માનવશાસ્ત્રનું અધ્યયન</p>
5.	<p>According to the passage, how was Darwin's book, On the Origin of the Species, received?</p> <p>(a) Scientists gave their immediate approval of Darwin's book.</p> <p>(b) Religious opponents condemned Darwin's book.</p> <p>(c) The world ignored Darwin's book.</p> <p>(d) Darwin's book became an immediate bestseller.</p> <p>ગદ્યાંશ અનુસાર 'પ્રજાતિઓનો ઉદ્ભવ' નામના ડાર્વિનના પુસ્તકને કેવો પ્રતિસાદ મળ્યો.</p> <p>(a) વિજ્ઞાનીઓ દ્વારા આ પુસ્તકને ત્વરિત સમર્થન અપાયું.</p> <p>(b) ધાર્મિક વિરોધીઓએ આ પુસ્તકની આલોચના કરી.</p> <p>(c) લોકો દ્વારા આ પુસ્તકની અવગણના કરવામાં આવી.</p> <p>(d) આ પુસ્તક તરત જ શ્રેષ્ઠ વેચાતું પુસ્તક બન્યું.</p>

Passage 3

Read the following passage carefully and answer the question 6 to 9 given below it.

Typically, people think of genius, whether it manifests in Mozart's composition of symphonies at age five or Einstein's discovery of relativity, as having a quality not just of the supernatural, but also of the eccentric. People see genius as a good abnormality; moreover, they think of genius as a completely unpredictable abnormality. Until recently, psychologists regarded the quirks of genius as too erratic to describe intelligibly; however, Anna Findley's ground-breaking study uncovers predictable patterns in the biographies of geniuses. These patterns do not dispel the common belief that there is a kind of supernatural intervention in the lives of unusually talented men and women, however, even though they occur with regularity. _____, Findley shows that all geniuses experience three intensely productive periods in their lives, one of which always occurs shortly before their deaths; this is true whether the genius lives to 19 or 90.

નીચે આપેલો ગદ્યાંશ કાળજીપૂર્વક વાંચીને પ્રશ્નો 6 થી 9ના જવાબ આપો.

સામાન્ય રીતે લોકો પ્રતિભા, પછી તે ફક્ત પાંચ વર્ષની વયે મોઝાર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલ સ્વરોનું સંકલન હોય કે આઈનસ્ટાઈનના સાપેક્ષવાદ સિદ્ધાંતમાં ઝળકતી હોય, એવી રીતે વિચારે છે કે પ્રતિભા એ માત્ર અલૌકિક ગુણ જ નહીં પણ એક પ્રકારનું તરંગીપણું છે. લોકો પ્રતિભાને એક યોગ્ય અસાધારણશક્તિ તરીકે જૂએ છે, ઉપરાંત તેઓ પ્રતિભાને એક સંપૂર્ણ ભાખી ન શકાય તેવી અસાધારણશક્તિ તરીકે વિચારે છે. હાલના સમય સુધી મનોવૈજ્ઞાનિક માનતા હતા કે પ્રતિભા સંપન્ન વ્યક્તિઓના જીવનની ભાત એટલી અસ્તવ્યસ્ત હોય છે કે તેમને બુદ્ધિપૂર્વક યોગ્ય રીતે વર્ણવી શકાતી નથી. આમ છતાં, અન્ના ફિન્ડલી દ્વારા કરવામાં આવેલા અભ્યાસમાં પ્રતિભાશાળી વ્યક્તિઓના જીવનમાં કેટલીક આગાહી કરી શકાય તેવી ભાત (pattern) ખુલ્લી પડે છે. આ અભ્યાસ એ સામાન્ય માન્યતાનું સમર્થન કરે છે કે અસાધારણ સ્ત્રી અને પુરુષોના જીવનમાં કોઈક અલૌકિક ઘટનાઓ બને છે, આમ છતાં આ ઘટનાઓ કોઈ ચોક્કસ સમયે બને છે. _____ ફિન્ડલી દર્શાવે છે કે, દરેક પ્રતિભાશાળી વ્યક્તિ પોતાના જીવનમાં ત્રણ અસાધારણ ફળદાયક સમયગાળાનો અનુભવ કરે છે જેમાંથી એક સમયગાળો તેમની મૃત્યુ પહેલાનો તરતનો જ હોય છે તથા આ વાત દરેક પ્રતિભાશાળી વ્યક્તિ માટે સાચી છે પછી ભલે તે 19 કે 90 વર્ષ જીવ્યો હોય.

6. Which word or phrase, if inserted into the blank space of the passage, best defines the relationship of the last sentence in the **passage** to the one preceding it?

- (a) For example
- (b) Despite this
- (c) However
- (d) In other words

નીચે આપેલમાંથી કયો શબ્દસમૂહ, ગદ્યાંશમાં આપેલી ખાલી જગ્યા પર મૂકવામાં આવે તો તે ગદ્યાંશમાં આપેલા અંતિમ વાક્યને ગદ્યાંશના ઉપરના ભાગ સાથે યોગ્ય રીતે સાંકળે છે ?

- (a) ઉદાહરણ તરીકે
- (b) આ ઉપરાંત,
- (c) તેમ છતાં,
- (d) બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો,

7.	<p>According to the information presented in the passage, what is the general populace's opinion of genius?</p> <p>(a) It is predictable and uncommon.</p> <p>(b) It is supercilious and abnormal.</p> <p>(c) It is unpredictable and erratic.</p> <p>(d) It is extraordinary and erratic.</p> <p>ગદ્યાંશમાં આપેલી માહિતી અનુસાર પ્રતિભા વિશે સામાન્ય લોકોનો મત શું છે ?</p> <p>(a) તેની આગાહી કરી શકાય છે તથા તે અસામાન્ય છે.</p> <p>(b) તે ધૃષ્ટામય અને અપવાદરૂપ છે.</p> <p>(c) તેની આગાહી કરી શકાતી નથી અને તે અસ્તવ્યસ્ત છે.</p> <p>(d) તે અસાધારણ અને અસ્તવ્યસ્ત છે.</p>
8.	<p>Which of the following would be the best title for this passage?</p> <p>(a) Understanding Mozarts and Einsteins</p> <p>(b) Predicting the Life of a Genius</p> <p>(c) The Uncanny Patterns in the Lives of Geniuses</p> <p>(d) Pattern and Disorder in the Lives of Geniuses</p> <p>આપેલ ગદ્યાંશ માટે કયું શિર્ષક શ્રેષ્ઠ છે.</p> <p>(a) મોઝાર્ટ અને આઈસ્ટાઈન વિશેની સમજ</p> <p>(b) પ્રતિભાશાળી વ્યક્તિઓના જીવનની આગાહી</p> <p>(c) પ્રતિભાશાળી વ્યક્તિઓના જીવનમાં અસ્વાભાવિક ભાત</p> <p>(d) પ્રતિભાશાળી વ્યક્તિઓના જીવનમાં અવ્યવસ્થા અને ચોક્કસ ભાત</p>
9.	<p>Given the information in the passage, which of the following statements is true?</p> <p>(a) Anna Findley is a biographer.</p> <p>(b) All geniuses are eccentric and unpredictable.</p> <p>(c) Geniuses have three prolific times in their lives.</p> <p>(d) Mozart discovered relativity.</p> <p>ગદ્યાંશમાં આપેલ માહિતી અનુસાર નીચેનામાંથી કયુ વિધાન સાચું છે ?</p> <p>(a) અન્ના ફિન્ડલે જીવનચરિત્ર લખનાર હતો.</p> <p>(b) બધા જ પ્રતિભાશાળી વ્યક્તિઓ તરંગી હોય છે અને તેમના વિશે આગાહી કરી શકાતી નથી.</p> <p>(c) પ્રતિભાશાળી લોકોના જીવનમાં ત્રણ ફળદાયક સમયગાળા હોય છે.</p> <p>(d) મોઝાર્ટ સાપેક્ષતાવાદનો સિદ્ધાંત શોધ્યો હતો.</p>

Passage 4

Read the following passage carefully and answer the questions 10 to 12 given below it.

An ecosystem is a group of animals and plants living in a specific region and interacting with one another and with their physical environment. Ecosystems include physical and chemical components, such as soils, water, and nutrients that support the organisms living there. These organisms may range from large animals to microscopic bacteria. Ecosystems also can be thought of as the interactions among all organisms in a given habitat; for instance, one species may serve as food for another. People are part of the ecosystems where they live and work. Human activities can harm or destroy local ecosystems unless actions such as land development for housing or businesses are carefully planned to conserve and sustain the ecology of the area. An important part of ecosystem management involves finding ways to protect and enhance economic and social well-being while protecting local ecosystems.

નીચે આપેલો ગદ્યખંડ કાળજીપૂર્વક વાંચી પ્રશ્નો 10 થી 12નો જવાબ આપો.

પરિસ્થિતિકિય તંત્ર એ વિશિષ્ટ વિસ્તારમાં રહેતા પ્રાણીઓ અને વનસ્પતિઓનો એવો સમૂહ છે કે જેઓ એકબીજા સાથે તેમજ પોતાના ભૌતિક પર્યાવરણ સાથે આદાનપ્રદાન કરે છે. પરિસ્થિતિકિય તંત્રમાં એવા ભૌતિક અને રાસાયણિક તત્વોનો સમાવેશ થાય છે જે ત્યાં વસતાં જીવોને સહાયકરૂપ થાય છે. જેમ કે જમીન, પાણી, પોષક તત્વો વગેરે.. આવા જીવોમાં મોટા પ્રાણીઓથી માંડીને અતિ સૂક્ષ્મ જીવોનો સમાવેશ થાય છે. પરિસ્થિતિકિયતંત્રને એ રીતે પણ વિચારી શકાય છે કે જેમાં આપેલ વિશિષ્ટ રહેઠાણમાં રહેતા બધા જ જીવો, એકબીજા સાથે આદાનપ્રદાન કરે છે જેમ કે, એક પ્રજાતિ અન્ય પ્રજાતિઓ માટે ખાદ્યપૂર્તિનું કાર્ય કરે છે. લોકો જ્યાં નિવાસ તથા કાર્ય કરે છે તેવા પરિસ્થિતિકિયતંત્રનો એક ભાગ હોય છે. જે તે વિસ્તારની પરિસ્થિતિકિના સંરક્ષણ અને સતત વિકાસને ધ્યાનમાં લઈને જો કાળજીપૂર્વક આયોજનબદ્ધ કાર્ય ન કરવામાં આવે જેમ કે રહેઠાણ અને વ્યવસાય માટે ભૂમિ વિકાસ, તો માનવીય પ્રવૃત્તિઓ સ્થાનીય પરિસ્થિતિકિયતંત્રને નુકસાન પહોંચાડી શકે છે અથવા નાશ કરી શકે છે. પરિસ્થિતિકિય તંત્રના સંચાલનમાં એવા પગલાંઓનો સમાવેશ થાય છે કે જે આર્થિક તેમજ સામાજિક કલ્યાણમાં વૃદ્ધિની સાથોસાથ સ્થાનિય પરિસ્થિતિકિયતંત્રનું પણ સંરક્ષણ કરે છે.

10. What is the main idea of the passage?

- (a) An ecosystem is a community that includes animals, plants, and microscopic bacteria.
- (b) Human activities can do great damage to local ecosystems, so human communities should be cautiously planned.
- (c) In managing the ecology of an area, it is important to protect both human interests and the interests of other members of local ecosystems.
- (d) People should remember that they are a part of the ecosystems where they live and work.

નીચેનામાંથી કયું કથન ગદ્યાંશનો કેન્દ્રીય વિચાર રજૂ કરે છે.?

- (a) પરિસ્થિતિકિયતંત્ર એવો સમુદાય છે જેમાં પ્રાણીઓ, વનસ્પતિ અને સૂક્ષ્મજીવોનો સમાવેશ થાય છે.
- (b) માનવીય પ્રવૃત્તિઓ સ્થાનીય પરિસ્થિતિકિયતંત્રને મોટા પાયે નુકસાન પહોંચાડી શકે છે. અતી માનવીય સમુદાયનું આયોજન સાવધાનીપૂર્વક કરવું જોઈએ.
- (c) કોઈ પણ વિસ્તારની પરિસ્થિતિકિયનું સંચાલન કરતી વખતે એ બાબત અગત્યની છે કે માનવીય હિતોની સાથે સાથે જે તે સ્થાનીય પરિસ્થિતિકિય પરિસ્થિતિના અન્ય સભ્યોના હિતોનું પણ રક્ષણ કરવામાં આવે.
- (d) લોકોએ એ યાદ રાખવું જોઈએ કે તેઓ પોતે પણ જ્યાં નિવાસ અને કાર્ય કરે છે તે જ પરિસ્થિતિકિયતંત્રના એક ભાગરૂપ છે.

11.	<p>Which of the following best sums up activities within an ecosystem?</p> <p>(a) predator - prey relationships (b) interactions among all members (c) human-animal interactions (d) human relationship with the environment.</p> <p>નીચેનામાંથી કયું કથન પરિસ્થિતિકીયતંત્રની અંદર થતી પ્રવૃત્તિઓનું શ્રેષ્ઠ રીતે વર્ણન કરે છે ?</p> <p>(a) ભક્ષ્ય - ભક્ષક સંબંધ (b) બધા જ સભ્યો વચ્ચેનું આદાન-પ્રદાન (c) માનવ પ્રાણીઓ વચ્ચેનું આદાન-પ્રદાન (d) પર્યાવરણની સાથે માનવીય સંબંધ.</p>
12.	<p>An ecosystem can most accurately be defined as a</p> <p>(a) Geographical area. (b) Community. (c) Habitat. (d) Protected environment.</p> <p>પરિસ્થિતિકીયતંત્રને ચોક્કસાઈપૂર્વક નીચેનામાંથી કોણ રજૂ કરે છે ?</p> <p>(a) ભૌગોલિક વિસ્તાર (b) સમુદાય (c) રહેઠાણ (d) સંરક્ષિત પર્યાવરણ</p>
	<p>Passage 5</p> <p>Read the following passage carefully and answer the question 13 to 15 given below it.</p> <p>Financial inclusion plays a crucial role in inclusive development and sustainable prosperity as is being increasingly recognized and acknowledged globally. Large segments of population need to be part of formal payment system and financial markets. Financial inclusion would also broaden and deepen financial savings and lead to higher economic development.</p> <p>Previous initiatives:</p> <p>While financial sector policies in India have long been driven by the objective of increasing penetration and outreach, the goal of inclusion has eluded us. About 41 per cent of adult population remains unbanked and the number of loan accounts covers only 14 per cent of adult population. The previous initiatives included</p> <p>(i) expansion of network of co-operative banks to provide credit to agriculture and saving facilities in rural areas, (ii) nationalization of banks in 1969 and expansion of branches and (iii) creation of an elaborate framework of priority sector lending with mandated targets as part of a strategy to meet the savings and credit needs of large sections of the Indian population who had no access to institutional finance. Given the sheer enormity of the challenge, the outcomes of these efforts have so far been mixed.</p>

Recent initiatives/out of box approaches: Recent initiatives include

- (i) "no frill" account for retail purpose;
- (ii) simplified KYC (Known Your Customer)
- (iii) Credit counseling centre (GCC) facilities;
- (iv) use of NGOs and formation of SHGs;
- (v) Kisan credit cards services and
- (vi) extension of Smart cards.

The Finance Minister In his Budget Speech of 2007-08 also laid down provisions for funding of financial inclusion goals. The Rangarajan Committee also spelt out priorities for meeting financial inclusion objectives. Two of the more important approaches in the recent times included the use of technology such as smart cards and mobile telephone banking. The potential for their spread can be vast especially in combination with banking correspondence approach launched recently.

New entry and Competition:

In addition, new competition and entry also play crucial roles, as is evident from the global experience. Two particular initiatives have included the role of Micro Financial Institutions (MFIs) and Non-Bank Finance Companies (NBFCs). MFI activities have surged in recent years, but has come under scrutiny and regulation. Services expanded at a fast rate, providing access on better terms than alternatives of traditional money lenders. However, better regulations is also needed. On NBFCs, gold pawn establishments have also provided alternate access and are fast expanding in urban and semi-urban settings. As far as caps on interest rates are concerned, as in case of other products, "subsidies" in the form of low interest rates are often an inhibitor of access to services because of rationing and misuse.

Financial Literacy:

Any policy initiative seeking to afford greater access to financial services to a large segment of the population must necessarily address bridging the existing knowledge gap in financial education and literacy. Over the last decade or so, researchers all over the world, especially in the developed countries, have, therefore, started to study and explore whether individuals are well-equipped to make financial decisions. Financial education and literacy assumes urgency in any given scenario.

નીચે આપેલો ગદ્યાંશ કાળજીપૂર્વક વાંચીને પ્રશ્નો 13 થી 15 ના જવાબ આપો.

વૈશ્વિક રીતે એ બાબત પર ભાર આપવામાં આવે છે અને સમર્થન આપવામાં આવે છે કે, સમાવેશી વિકાસ અને સતત વિકાસ માટે નાણાંકીય સમાવેશન અગત્યનો ભાગ ભજવે છે. એ બાબત જરૂરી છે કે વસ્તીનો મોટો ભાગ ઔપચારિક પેમેન્ટ સીસ્ટમ અને નાણાંકીય બજારનો ભાગ બને. નાણાંકીય સમાવેશન દ્વારા નાણાંની બચત પણ વધુ વ્યાપક અને ઉંડી બનશે અને જે દ્વારા ઉચ્ચ આર્થિક વિકાસ સાધી શકાય છે.

ભૂતકાળમાં લેવાયેલ પગલાંઓ :

ભારતમાં દીર્ઘકાલીન સમયથી નાણાંકીય ક્ષેત્રની નીતિઓનો ઉદ્દેશ્ય વધુ ને વધુ પ્રસારનો રહ્યો છે. છતાં નાણાંકીય સમાવેશનના લક્ષ્યમાં પૂર્ણ સફળતા મળી નથી. વ્યસ્ક વસ્તીના 41 ટકા લોકો હાલમાં પણ બેંક સેવાનો લાભ લેતા નથી તથા વયસ્ક વસ્તીના માત્ર 14 ટકા ભાગ જ લોન ખાતા ધરાવે છે. ભૂતકાળમાં લેવાયેલા પગલામાં નીચેની બાબતોનો સમાવેશ થાય છે.

- (1) ગ્રામ્ય વિસ્તારોમાં બચત સુવિધા આવા તથા કૃષિક્ષેત્રે ઋણ આપવા માટે સહકારી બેંકોના નેટવર્કમાં વિસ્તરણ
- (2) 1969માં બેંકોનું રાષ્ટ્રીયકરણ અને શાખાઓનું વિસ્તરણ
- (3) સંસ્થાગત નાણાંકીય સંસ્થાઓ સુધી જેમની પહોંચ નથી તેવા ભારતીય વસ્તીના મોટા સમુદાયની બચત અને ઋણની જરૂરિયાતો પૂરી કરવાની નીતિના ભાગરૂપે ફરજિયાત ઉદ્દેશ્યો સાથે પ્રાથમિક ક્ષેત્ર ઉધારીકરણ (PSL) માટેના ફેમવર્કની રચના કરવામાં આવી. પડકારોની સંકુલતાના લીધે આ તમામ પ્રયત્નોના મીશ્ર પરિણામો આવ્યા છે.

હાલમાં લેવાયેલ પગલાંઓ/અસાધારણ પ્રયત્નો :

- (1) છૂટક હેતુ માટે 'નો-ફિલ' ખાતાની સંકલ્પના.
- (2) સરળ KYC (તમારા ગ્રાહકને ઓળખો) નિયમો
- (3) ઋણ ચર્ચા કેન્દ્ર (CCC) ની સુવિધા
- (4) ગેર-સરકારી સંગઠનો (NGOs) નો ઉપયોગ તથા સ્વાયત મદદ સમૂહ (SHG)ની સ્થાપના
- (5) કૃષક ઋણ કાર્ડ સેવાઓ (KCC)
- (6) સ્માર્ટકાર્ડનું વિસ્તરણ :

2007-2008ના બજેટ ભાષણ દરમિયાન નાણાંમંત્રી દ્વારા નાણાંકીય સમાવેશના લક્ષ્યોની પૂર્તિ માટે અલગ ફંડની જોગવાઈ પણ કરવામાં આવેલ છે. રંગરાજન સમિતિ દ્વારા પણ નાણાંકીય સમાવેશના ઉદ્દેશ્યોની પ્રાપ્તિ માટેના પ્રાથમિક ક્ષેત્રોનું સૂચન સ્પષ્ટ રીતે કરવામાં આવેલ છે. હાલના સમયમાં અન્ય બે અગત્યના પગલાંઓનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ છે જેમાં સ્માર્ટકાર્ડ જેવી ટેકનોલોજીનો તથા મોબાઈલ બેન્કિંગ સેવાનો સમાવેશ થાય છે. હાલમાં જ શરૂ કરવામાં આવેલ બેંક સાથી યોજનાના સંદર્ભમાં ઉપયુક્ત ટેકનોલોજીના પ્રસારણ માટેની ક્ષમતા ઘણી જ વધારે છે.

નવો પ્રવેશ અને સ્પર્ધા :

આ ઉપરાંત વૈશ્વિક અનુભવો પરથી એ પૂરાવા મળેલ છે કે નવો પ્રવેશ અને સ્પર્ધા પણ અગત્યનો ભાગ ભજવે છે. જેમાં બે વિશેષ પ્રયત્નો દ્વારા માર્કેટ ફાયનાન્સ સંસ્થા (MFIs) અને નોન-બેન્કિંગ ફાયનાન્સ કંપની (NBFCs)ના કાર્યોનો સમાવેશ પણ કરવામાં આવેલ છે. હાલમાં MFIની પ્રવૃત્તિઓ વધી ગઈ છે, પણ આ પ્રવૃત્તિઓ નિયમન અને ચકાસણી હેઠળ પણ આવી છે. MFIની સેવાઓનો ઝડપી દરે વિકાસ થયો છે અને આ દ્વારા પરંપરાગત મહાજનો કરતા હળવી શરતે ઋણ પ્રાપ્ત થયું છે. પરંતુ આ ક્ષેત્રે વધુ નિયમન જરૂરી છે. NBFCs દ્વારા સોનાની અવેજીમાં ઋણ આપીને એક વૈકલ્પિક રસ્તો પ્રદાન કરે છે તેમજ શહેરી અને અર્ધ-શહેરી વિસ્તારમાં તેમનું ઝડપથી વિસ્તરણ થયું છે. જ્યાં સુધી અન્ય વસ્તુઓની જેમ વ્યાજદર પર સીમાની વાત કરવામાં આવે છે, ત્યારે દુરઉપયોગના લીધે 'સબસીડી'ના સ્વરૂપમાં જે નિમ્ન વ્યાજદર રાખવામાં આવે છે તેને લીધે પણ સેવાઓ સુધી પહોંચવામાં અવરોધ ઉત્પન્ન થયેલ છે.

નાણાંકીય સાક્ષરતા :

એવી કોઈપણ નીતિ કે જે વસ્તીના મોટાભાગની નાણાંકીય સેવાઓ સુધીની પહોંચ સુનિશ્ચિત કરે છે, આવી નીતિઓ દ્વારા નાણાંકીય સાક્ષરતા ક્ષેત્રે જે ખાઈ અસ્તિત્વમાં છે તેને પૂરવાનો પ્રયત્ન પણ થવો જોઈએ. આથી પાછલા દશકામાં સમગ્ર વિશ્વમાં તેમજ ખાસ કરીને વિકસિત દેશોમાં શોધકર્તાઓ દ્વારા એ બાબત પર અધ્યયન શરૂ કરવામાં આવેલ છે કે નાણાંકીય નિર્ણયો લેવા માટે વ્યક્તિઓ યોગ્ય રીતે શિક્ષિત છે કે નહીં. હાલના સમયમાં આવેલ કોઈપણ પૃષ્ઠભૂમિમાં નાણાંકીય શિક્ષણ અને સાક્ષરતા સૌથી અગત્યની વસ્તુ છે.

13.	<p>Which of the following would be closest to the meaning of term financial inclusion?</p> <p>(a) Provision of various financial services through formal channels to include the impoverished and deprived section of society.</p> <p>(b) Provision of literacy to the deprived section of the society to enhance their financial capabilities.</p> <p>(c) Providing employment opportunities to impoverished and deprived section of society to enable them financially.</p> <p>(d) All three mention here</p> <p>નીચેનામાંથી કયું કથન નાણાંકીય સમાવેશના અર્થને યોગ્ય રીતે રજૂ કરે છે :</p> <p>(a) સમાજના ગરીબ અને પછાત સ્તરના લોકોને ઔપચારિક માધ્યમ દ્વારા સમાવિષ્ટ કરવા માટે વિવિધ નાણાંકીય સેવાઓની જોગવાઈ.</p> <p>(b) સમાજના નિમ્ન સ્તરીય લોકોની નાણાંકીય ક્ષમતા વધારવા માટે નાણાંકીય સાક્ષરતાની જોગવાઈ</p> <p>(c) સમાજના ગરીબ અને નિમ્નસ્તરના લોકોને નાણાંકીય સશક્ત કરવા માટે રોજગારની તકો પૂરી પાડવી.</p> <p>(d) અહીં દર્શાવેલ ત્રણેય</p>
14.	<p>Which of the following is not one of the previous initiatives for financial inclusion?</p> <p>(a) Nationalization of banks</p> <p>(b) Expansion of network of Co-operative banks</p> <p>(c) Creation of credit counseling centres</p> <p>(d) Creation of framework of priority sector lending.</p> <p>નીચેનામાંથી કયું કથન નાણાંકીય સમાવેશન માટે ભૂતકાળમાં લેવાયેલ પગલાંઓને દર્શાવતું નથી.</p> <p>(a) બેંકોનું રાષ્ટ્રીયકરણ</p> <p>(b) સહકારી બેંકોના નેટવર્કનું વિસ્તરણ</p> <p>(c) ઋણ ચર્ચા કેન્દ્ર (CCC) ની સ્થાપના</p> <p>(d) પ્રાથમિક ક્ષેત્રે ઋણ (PRL) માટે ફ્રેમવર્કની સ્થાપના</p>
15.	<p>What is meant by the term financial literacy?</p> <p>(a) Affording opportunities for financial improvement as well as increase in literacy percentage of a population</p> <p>(b) Affording opportunities and information to equip individuals to take financial decisions</p> <p>(c) Improving the financial service delivery mechanism</p> <p>(d) None of the three</p> <p>નીચેનામાંથી 'નાણાંકીય સાક્ષરતા'નો અર્થ શું છે ?</p> <p>(a) નાણાંકીય સુધારની તકો પૂરી પાડવી સાથોસાથ સાક્ષરતા પ્રતિશતમાં વધારો કરવો.</p> <p>(b) વ્યક્તિ નાણાંકીય નિર્ણય લઈ શકે તે માટે વિવિધ માહિતી અને તકો પૂરી પાડવી.</p> <p>(c) નાણાંકીય સેવાપૂર્તિ પદ્ધતિમાં સુધારો</p> <p>(d) દર્શાવેલ ત્રણ પૈકી એક પણ નહીં.</p>

Passage 6

Read the following passage carefully and answer the questions 16 to 19 given below it.

Saving energy means saving money. Homeown-ers and renters know this basic fact, but they often don't know what kinds of adjustments they can make in their homes and apartments that will result in savings.

For those willing to spend some time and money to reap long-term energy savings, an energy audit is the way to go. An energy auditor will come into your home and assess its energy efficiency. The auditor will pinpoint areas of your home that use the most energy and offer solutions to lower your energy use and costs. Trained energy auditors know what to look for and can locate a variety of flaws that may be resulting in energy inefficiency, including inadequate insulation, con-struction flaws, and uneven heat distribution.

There are quicker and less costly measures that can be taken as well. One way to save money is to replace incandescent lights with fluorescents. This can result in a savings of more than 50% on your monthly lighting costs.

When it's time to replace old appliances, it's wise to spend a bit more for an energy-efficient model, and be sure that you are taking advantage of energy-saving settings already on your cur-rent refrigerator, dishwasher, washing machine, or dryer.

Windows provide another opportunity to cut your energy costs. Caulk old windows that might be leaky to prevent drafts, and choose double-paned windows if you're building an addition or replacing old windows.

Most areas of your home or apartment offer opportunities to save energy and money. The results are significant and are well worth the effort.

નીચે આપેલો ગદ્યાંશ કાળજીપૂર્વક વાંચી પ્રશ્નો 16 થી 19ના જવાબ આપો.

ઉર્જાની બચત અર્થાત પૈસાની બચત. મકાન માલિકો તથા ભાડુઆતો આ મૂળભૂત તથ્ય જાણે છે, પરંતુ તેઓ અમુક વખત તેમના રહેઠાણ કે બંગલામાં એવા ફેરફાર કે જે ઉર્જાની બચત કરી શકે છે તે વિશે અજાણ હોય છે.

એવા લોકો કે જે લાંબા ગાળે ઉર્જાની બચત કરવા માટે થોડો સમય અને પૈસા ખર્ચવા તૈયાર છે તેમના માટે ઉર્જા ઓડિટ એક અગત્યનો રસ્તો છે. ઉર્જા ઓડિટર તમારા રહેઠાણે આવે છે તથા તેની ઉર્જા કાર્યક્ષમતાની તપાસ કરે છે. ઓડિટર તમારા રહેઠાણમાં એવા એકમો દર્શાવે છે જે સૌથી વધારે ઉર્જાનો ઉપયોગ કરતા હોય સાથોસાથ આ એકમોમાં ઉર્જા અને ખર્ચ ઘટાડવા માટેના વિવિધ ઉપાયો દર્શાવે છે. પ્રશિક્ષિત ઉર્જા ઓડિટરો સારી રીતે જાણે છે કે તપાસ કેવી રીતે કરવી જેથી એવી ખામીઓ જેવી કે અપૂરતું અલગીકરણ, બાંધકામ દરમિયાનની ખામીઓ, ઉષ્માનું અયોગ્ય વિતરણ વગેરે કે જે ઉર્જાની કાર્યક્ષમતામાં ઘટાડો કરે છે તેને યોગ્ય રીતે શોધી શકાય છે.

અમુક ઝડપી અને ઓછા ખર્ચાળ પગલાંઓ પણ લઈ શકાય છે. પૈસા બચાવવાનો એક રસ્તો છે કે ફ્લોરોસન્ટ લાઈટને પરંપરાગત ટ્યૂબલાઈટની જગ્યાએ બદલવામાં આવે. આ દ્વારા ટ્યૂબલાઈટના માસિક ખર્ચમાં ૫૦ ટકા કરતા પણ વધારે ઘટાડો કરી શકાય છે. જ્યારે જૂના ઉપકરણો બદલવાનો સમય આવે ત્યારે એ સલાહભર્યું છે કે વધુ ઉર્જા કાર્યક્ષમ નવા ઉપકરણો ખરીદવા પાછળ થોડો વધુ ખર્ચ કરવામાં આવે. સાથોસાથ એ પણ ધ્યાન રાખવામાં આવે કે વર્તમાન રેફ્રિજરેટર, વોશિંગ મશીન, ઈસ્ત્રી વગેરે ઉપકરણોમાં આવેલ ઉર્જા-બચત સેટિંગ્સનો લાભ લેવામાં આવે.

ઉર્જા ખર્ચ ઘટાડવા માટે બારીઓ એક નવી તક આપે છે. જૂની બારીઓ કે જે તૂટેલી હોવાથી હવાને યોગ્ય રીતે રોકી શકતી નથી. તેનું સમારકામ કરવામાં આવે તથા જો નવી બારીઓ લગાવાની હોય કે જૂની બારીઓ બદલવાની હોય તો ધ્યાનમાં રાખવામાં આવે કે તે દ્વિસ્તરીય હોવી જોઈએ.

આપણા રહેઠાણ કે બંગલાના મોટાભાગનો વિસ્તાર આપણને ઉર્જા તેમજ પૈસાની બચત કરવા માટેની તક આપે છે. જો પ્રયત્ન કરવામાં આવે તો સારા અને લાભદાયક પરિણામ મળે છે.

16.	<p>Which of the following ideas is NOT included in this passage?</p> <p>(a) You can reduce your \$130 monthly lighting costs to \$65 by using fluorescent bulbs instead of incandescent.</p> <p>(b) Double-paned windows can cut energy costs.</p> <p>(c) Your local energy company will send an energy auditor at your request.</p> <p>(d) Some appliances have energy-saving settings.</p> <p>નીચેનામાંથી કયા કથનને ગદ્યાંશમાં સમાવેશ કરવામાં આવેલ નથી.</p> <p>(a) પરંપરાગત ટ્યૂબલાઈટના બદલે ફ્લોરોસન્ટ લાઈટનો ઉપયોગ કરવામાં આવે તો માસિક લાઈટનું બીલ \$ 130 થી ઘટાડીને \$ 65 સુધી કરી શકાય છે.</p> <p>(b) દ્વિસ્તરીય બારીઓ ઊર્જા ખર્ચમાં ઘટાડો કરી શકે છે.</p> <p>(c) સ્થાનીય ઊર્જા કંપનીને વિનંતી કરતા તે ઊર્જા ઓડિટરને આપણા રહેઠાણે મોકલે છે.</p> <p>(d) કેટલાક ઉપકરણોમાં ઊર્જા બચત માટેના સેટિંગ્સ હોય છે.</p>
17.	<p>Which of the following best expresses the main idea of this passage?</p> <p>(a) There are many things a homeowner or renter can do to save energy and money.</p> <p>(b) Hiring an energy auditor will save energy and money.</p> <p>(c) Homeowners and renters don't know what they can do to save energy and money.</p> <p>(d) Replacing windows and light bulbs are well worth the effort and cost.</p> <p>નીચેનામાંથી કયું કથન ગદ્યાંશના કેન્દ્રિય વિચારને રજૂ કરે છે.</p> <p>(a) મકાન માલિક કે ભાડુઆત ઊર્જા અને પૈસાની બચત માટે અનેક પગલાં લઈ શકે છે.</p> <p>(b) ઊર્જા ઓડિટરની મદદથી ઊર્જા તેમજ પૈસાની બચત કરી શકાય છે.</p> <p>(c) મકાન માલિક કે ભાડુઆત જાણતા હોતા નથી કે ઊર્જા અને પૈસાની બચત કરવા માટે કેવા પગલાં લઈ શકાય.</p> <p>(d) જો બારીઓ અને ટ્યૂબલાઈટને બદલવામાં આવે તો ખર્ચની દૃષ્ટિએ આ પ્રયત્નો ઘણાં લાભદાયી છે.</p>
18.	<p>According to the passage, which of the following would an energy auditor NOT do?</p> <p>(a) Check for construction flaws.</p> <p>(b) Look for problems with heat distribution.</p> <p>(c) Offer solutions to lower your energy costs.</p> <p>(d) Locate a variety of flaws that may result in energy inefficiency and fix them.</p> <p>ગદ્યાંશ અનુસાર નીચેનામાંથી કયું કાર્ય ઊર્જા ઓડિટર દ્વારા કરવામાં આવતું નથી.</p> <p>(a) બાંધકામ દરમિયાનની ખામીઓની તપાસ</p> <p>(b) ઉષ્માના વિતરણ સંબંધી સમસ્યાની તપાસ</p> <p>(c) ઊર્જા ખર્ચ ઘટાડવા વિવિધ સમાધાનો આપવા</p> <p>(d) એવી ખામીઓની તપાસ કરવી જે ઊર્જાની અકાર્યક્ષમતામાં પરિણમે છે અને આ અંગે ઉકેલ આપવા.</p>

19. According the passage, double-paned windows
- (a) Are energy efficient.
 - (b) Should only be used as replacement windows.
 - (c) Should only be used in new additions to homes.
 - (d) Will lower your heating costs by 50%.

ગદ્યાંશ અનુસાર દ્વિસ્તરી બારીઓ..

- (a) ઉર્જાની દૃષ્ટિએ કાર્યક્ષમ છે.
- (b) માત્ર જૂની બારીઓની જગ્યાએ દ્વિસ્તરીય બારીઓનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ.
- (c) માત્ર નવી બારીઓ રહેઠાણમાં નાંખવામાં આવે ત્યારે ઉપયોગ કરવી જોઈએ.
- (d) ઉષ્મા ખર્ચમાં 50 ટકા સુધીનો ઘટાડો કરે છે.

Passage 7

Read the following passage carefully and answer the question 20 to 22 given below it.

The ultimate objective of development planning is human development or increased social welfare and well-being of the people of a nation. This goal is also important because the sustainability of the development process hinges upon the quality of life enjoyed by the people. A healthy and educated population leads to increased productivity which, in turn, can contribute effectively to output growth. Development strategy, therefore, needs to continuously strive for broad-based improvement in standards of living. High growth is essential to generate resources for social spending. However, the fruits of growth need to be shared equitably among all sections of society. Especially, it needs to be ensured that the weaker and disadvantaged sections are not left out of the benefits of growth. The inclusive growth strategy being pursued in the Eleventh Plan has this very objective as it aims to ensure that higher growth of the economy helps overcome the problems of chronic poverty, ignorance and disease.

As per the United Nations Development Programme (UNDP) Human Development Report 2009 (HDR 2009), the Human Development Index (HDI) for India in 2007 was 0.612 on the basis of which India is ranked 134 out of 182 countries of the world placing it at the same rank as in 2006. The HDI is based on three indicators, namely GDP per capita (PPP US \$), life expectancy at birth, and education as measured by adult literacy rate and gross enrolment ratio (combined for primary, secondary and tertiary education). The value of HDI for India gradually increased from 0.427 in 1980 to 0.556 in 2000 and went up to 0.612 in 2007. The movement of the index value in some of the comparable countries indicates that improvement in HDI in India in recent years has been better than in most of them.

This trend indicating improvement in the HDI powered by per capital income growth for India is heartening though there is no room for complacency as India is still in the Medium Human Development category with even countries like China, Sri Lanka and Indonesia having better ranking. India's HDI rank by six notches, indicating that our human development effort still needs to catch up with the Human Development, Poverty and public Programmes progress made in GDP per capita. The existing gap between the health and education indicators of India and those in the developed world an even many developing countries needs to be bridged at a faster pace.

નીચે આપેલ ગદ્યખંડ કાળજીપૂર્વક વાંચીને પ્રશ્નો 20 થી 22 ના ઉત્તર આપો.

આયોજનબદ્ધ વિકાસનો અંતિમ ઉદ્દેશ્ય માનવ વિકાસ કે રાષ્ટ્રના લોકોના સામાજિક કલ્યાણ અને સમૃદ્ધિમાં વધારો કરવાનો હોય છે. આ લક્ષ્ય અગત્યનું છે. કારણ કે લોકો દ્વારા જે ગુણવત્તા સભરજીવન જીવવામાં આવે છે તેના પર જ વિકાસ પ્રક્રિયાની સતતતા આધારિત છે. સ્વસ્થ અને સુશિક્ષિત લોકો ઉત્પાદનમાં વધારો કરે છે અને પરિણામે વિકાસની કાર્યક્ષમતામાં પણ આને લીધે વધારો થાય છે. આથી, વિકાસમૂલક નીતિઓ એ રીતે ઉન્મુખ હોવી જોઈએ કે જેથી તેના દ્વારા વ્યાપક જીવન જીવવાના સ્તરમાં વૃદ્ધિ થાય. સામાજિક ખર્ચ માટે સંસાધનો પ્રાપ્ત કરવા માટે ઉચ્ચ વિકાસદર જરૂરી છે. પરંતુ એ બાબત જરૂરી છે કે વિકાસ દ્વારા પ્રાપ્ત થતા આ લાભો સમાજનો દરેક ભાગ સમાન રીતે મેળવી શકે. ખાસ કરીને એ બાબતનું ધ્યાન રાખવામાં આવે કે સમાજના નબળા અને નિમ્નવર્ગો આ લાભથી વંચિત રહી જાય નહીં. 11મી યોજનામાં સમાવેશી વિકાસની નીતિ દાખલ કરવામાં આવેલ છે તેનો આ જ ઉદ્દેશ્ય છે. કારણ કે તેમાં નિર્ધારિત કરવામાં આવેલ છે કે ગંભીર ગરીબી, અવગણના, બિમારી જેવી સમસ્યાઓમાંથી ઉચ્ચ આર્થિક વિકાસ દ્વારા મુક્તિ મેળવી શકાય છે.

સંયુક્ત રાષ્ટ્ર વિકાસ કાર્યક્રમ (UNDP)ના, માનવવિકાસ રિપોર્ટ 2009 પ્રમાણે, 2007 માં ભારતમાં માનવવિકાસ સૂચકાંક (HDI) 0.612 હતો અને આ આધારે વિશ્વના 182 દેશોમાંથી તેનું સ્થાન 134મું છે તથા ભારતનું આ જ સ્થાન 2006 માં પણ હતું. HDI ત્રણ કારકો પર આધારિત છે જેમ કે, પ્રતિ વ્યક્તિ (GDP) જન્મ સમયે જીવનપ્રત્યાશા અને વયસ્ક સાક્ષરતા દર તથા પ્રાથમિક, દ્વિતીયક અને ઉચ્ચ શિક્ષણ આધારિત કુલ પ્રવેશ ગુણોત્તર (GER) દ્વારા ગણવામાં આવેલ શિક્ષણનું સ્તર. 1980 માં ભારત માટે HDI 0.427 હતો તેમાંથી ક્રમશઃ વધીને 2000 માં 0.556 અને 2007 માં 0.612 થયો. HDI માં થયેલ ફેરફારને અન્ય દેશો સાથે સરખાવતા જણાશે કે હાલના સમયમાં અન્ય દેશો કરતાં HDI ના સંદર્ભમાં સુધારા ભારત માટે વધુ સકારાત્મક છે.

પ્રતિ વ્યક્તિ આવકમાં થયેલ વૃદ્ધિને લીધે HDI માં જે સુધારો થયો છે તે ભારત માટે સરાહનિય છે. આમ છતાં ભારત માટે આ ક્ષેત્રે સંતોષ માનવાની જરૂર નથી. કારણ કે હજી ભારત માનવવિકાસની મધ્યમ શ્રેણીમાં છે તથા ચાઈના, ઈન્ડોનેશિયા અને શ્રીલંકા જેવા દેશોનું સ્થાન HDI માં ભારત કરતા આગળ છે. ભારતનો HDI ક્રમાંક દર્શાવે છે કે પ્રતિ વ્યક્તિ GDP માં જે સુધારો થયો છે તેવી જ પ્રગતિ માનવવિકાસ, ગરીબી અને સાર્વજનિક કલ્યાણનાં કામોમાં જરૂરી છે. વિકસીત દેશો તથા અન્ય વિકાસશીલ દેશોની સરખામણીએ ભારત શિક્ષણ અને સ્વાસ્થ્યની દૃષ્ટિએ ઘણું પાછળ છે અને આ ક્ષેત્રે ઝડપી પ્રગતિ જરૂરી છે.

20. Which one of the following is not one of the factors which are considered for determining the Human Development Index (HDI)?

- (a) Infant mortality rate
- (b) GDP per capita
- (c) Life expectancy at birth
- (d) Education as measured by adult literacy rate and gross enrolment ratio.

માનવવિકાસ સૂચકાંક (HDI) ની ગણતરી કરતી વખતે નીચેનામાંથી કયા કારકનો ઉપયોગ કરવામાં આવતો નથી ?

- (a) શિશુ મૃત્યુદર
- (b) પ્રતિ વ્યક્તિ GDP
- (c) જીવન સમયે પ્રત્યાશા
- (d) વયસ્ક સાક્ષરતા દર તથા કુલ પ્રવેશ ગુણોત્તર (GER) આધારિત શિક્ષણનું સ્તર

21.	<p>Why does the sustainability of development hinges upon the quality of life enjoyed by the people?</p> <p>(a) Human development is the ultimate aim of any society.</p> <p>(b) Fruits of development need to be shared equally amongst all, otherwise it creates social disharmony and affects progress.</p> <p>(c) A healthy and educated population has higher productivity and contributes more effectively to growth.</p> <p>(d) All three mention here</p> <p>શા માટે વિકાસની સતતતા લોકો દ્વારા જીવવામાં આવતા ગુણવત્તા સભર જીવન પર આધારિત છે ?</p> <p>(a) કોઈ પણ સમાજનું અંતિમ લક્ષ્ય માનવ વિકાસ છે.</p> <p>(b) વિકાસના લાભો સમાજના દરેક સમૂહોને સમાન રીતે મળવા જોઈએ અન્યથા તે સામાજિક અરાજકતા ઉત્પન્ન કરશે અને વિકાસને અવરોધશે.</p> <p>(c) સ્વસ્થ અને સુશિક્ષિત લોકોની ઉત્પાદકતા વધારે હોય છે અને તેઓ વિકાસને વધુ સંકારાત્મક રીતે પ્રભાવિત કરે છે.</p> <p>(d) અહીં દર્શાવેલ ત્રણેય</p>
22.	<p>What is meant by 'inclusive growth strategy' in the passage above?</p> <p>(a) A strategy of growth which includes the interest of weaker and disadvantaged sections of the society.</p> <p>(b) It is a strategy which aims to achieve higher rate of economic growth. So as to eliminate poverty ignorance and disease.</p> <p>(c) Neither (a) nor (b)</p> <p>(d) Both (a) & (b)</p> <p>ગદ્યાંશ અનુસાર “સમાવેશી વિકાસ નીતિ” નો અર્થ નીચેનીમાંથી કયું કથન રજૂ કરે છે ?</p> <p>(a) વિકાસની એવી નીતિ કે જે સમાજના નબળા અને પછાત વર્ગના સમૂહોના હિતોનો સમાવેશ કરે છે ?</p> <p>(b) એ એવી નીતિ છે કે જે ગરીબી, અવગણના અને બિમારીઓની નાબૂદી માટે ઉચ્ચ આર્થિક વિકાસ પ્રાપ્ત કરવા માટેનું લક્ષ્ય ધરાવે છે.</p> <p>(c) (a) અને (b) એક પણ નહીં.</p> <p>(d) (a) અને (b) બંને</p>
	<p>Passage 8</p> <p>Read the following passage carefully and answer the questions <u>23 to 25</u> given below it.</p> <p>Many men and women are so money minded that they do not undertake any serious work that does not pay. They believe that it is foolish to exert themselves for study and brain work which cannot be converted into cash. 'Hard work only for money, and then plenty of play and pleasure': this seems to be their rule of life. They value intellect only as the key to material prosperity and regard personal mental development as a foolish fad. This miserable materialistic psychology is very deep rooted in all classes of society. Rich and poor, all suffer from it. An old working woman complained to me of her son's habit of occasionally buying some books, and said, "He wastes his money on books. What good are they to him? He is a carpenter, not a schoolmaster".</p>

	<p>નીચે આપેલ ગદ્યખંડ કાળજીપૂર્વક વાંચી પ્રશ્નો 23 થી 25 નો જવાબ આપો.</p> <p>ઘણાં પુરુષો અને સ્ત્રીઓ એવા પૈસાઘેલા હોય છે કે તેઓ એવું કોઈ ગંભીરકાર્ય હાથમાં લેતા નથી જેનું વેતન ન મળે. તેઓ માને છે કે, એવા કોઈ પણ અભ્યાસ અને માનસિક કાર્યમાં ક્રિયાશીલ થવું કે જેનું રોકડમાં રૂપાંતરણ ન થાય તે તે મૂર્ખતાપૂર્ણ છે. ‘કઠોર પરિશ્રમ માત્ર નાણાં માટે અને પછી વિપૂલ પ્રમાણમાં આનંદ અને મજા.’ આ તેમના જીવનનો નિયમ હોય તેવું જણાય છે. તેઓ માત્ર બુદ્ધિને ભૌતિક સમૃદ્ધિની યાવી તરીકે મૂલવે છે અને અંગત માનસિક વિકાસને બાલિશકાર્ય ગણે છે. આ તુચ્છ ભૌતિકવાદી મનોવિજ્ઞાનના સમાજનાં બધા વર્ગમાં ઘણાં ઉંડા મૂળ છે. ધનિક અને ગરીબ બધા તેનાથી પિડાય છે. એક વૃદ્ધ કાર્યકારી મહિલાએ મને તેના પુત્રની પુસ્તકો ખરીદવાની ટેવની ફરિયાદ કરી અને કહ્યું : ‘તે પુસ્તકો પર તેના નાણાં લ્યય કરે છે તેમાં તેનું શું સારું છે ? તે સુથાર છે, આચાર્ય નથી.’</p>
23.	<p>Why do many people not like to read books</p> <p>(a) Because they do not like reading</p> <p>(b) Because they do not have time for it</p> <p>(c) Because they cannot understand books</p> <p>(d) Because they think that books do not help them in getting money</p> <p>શા માટે ઘણાં લોકો પુસ્તકો વાંચવા પસંદ કરતાં નથી.</p> <p>(a) તેઓને વાંચન પસંદ નથી.</p> <p>(b) તેઓ પાસે પુસ્તક વાંચનનો સમય નથી.</p> <p>(c) તેઓ પુસ્તકોને સમજી શકતા નથી.</p> <p>(d) તેઓ વિચારે છે કે પુસ્તકો તેમને નાણાં મેળવવા મદદ કરતા નથી.</p>
24.	<p>According to the passage, money minded people value</p> <p>(a) intellect</p> <p>(b) study</p> <p>(c) hard work</p> <p>(d) material benefits</p> <p>ગદ્યખંડ અનુસાર પૈસાઘેલા લોકો કોની કિંમત કરે છે ?</p> <p>(a) બુદ્ધિ</p> <p>(b) અભ્યાસ</p> <p>(c) કઠોર પરિશ્રમ</p> <p>(d) ભૌતિકલાભ</p>

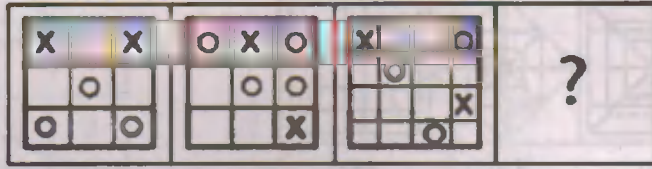
25.	<p>Why does the old woman not like her son reading books?</p> <p>(a) Because he should help her more</p> <p>(b) Because he should be more careful about his health</p> <p>(c) Because reading cannot make him a better man</p> <p>(d) Because reading does not help him in his profession</p> <p>શા માટે વૃદ્ધ મહિલાને તેના પુત્રનું પુસ્તક વાંચન પસંદ નથી ?</p> <p>(a) તે માને છે તેના પુત્રએ વાંચન કરતા પોતાને મદદ કરવી જોઈએ.</p> <p>(b) પુત્રએ પુસ્તકો કરતા સ્વાસ્થ્ય માટે વધુ સચેત રહેવું જોઈએ.</p> <p>(c) વાંચન તેને સારો માણસ બનાવી શકતો નથી.</p> <p>(d) વાંચન તેને સુધારીકામમાં કંઈ પણ મદદ કરતું નથી.</p>
	<p>Passage 9</p> <p>Directions: Read the following Information carefully and answer the 26 to 28 questions.</p> <p>Five courses – A,B,C,D and E each of One month duration are to be taught from January to May one after the other though not necessarily in the same order by lecturers P,Q,R,S and T. P teaches course B but not in the month of April or May. Q teaches course A in the month of March. R teaches in the month of January but does not teach course C and D.</p> <p>નિર્દેશ : નીચે આપેલ માહિતી કાળજી પૂર્વક વાંચીને પ્રશ્નો 26 થી 28 ના જવાબ આપો.</p> <p>P, Q, R, S અને T શિક્ષકો દ્વારા પ્રતિ મહિને એક એમ પાંચ અલગ- અલગ વિષયો છે, A,B,C,D તથા E જાન્યુઆરીથી મે સુધીમાં અલગ- અલગ મહિને ભણાવામાં આવે છે. P એ કોર્સ B ભણાવે છે, પરંતુ એપ્રિલ કે મે મહિનામાં નહિ. માર્ચ મહિનામાં Q દ્વારા વિષય A ભણાવામાં આવે છે, R એ જાન્યુઆરી મહિનામાં ભણાવે છે પરંતુ તે કોર્સ C કે D ભણાવતો નથી.</p>
26.	<p>Which course is taught by S?</p> <p>(a) C (b) E</p> <p>(c) Either C or D (d) D</p> <p>S દ્વારા કયો વિષય ભણાવાય છે ?</p> <p>(a) C (b) E</p> <p>(c) C અથવા D (d) D</p>
27.	<p>Which lecturer's course immediately follows after course B?</p> <p>(a) Q (b) P</p> <p>(c) S (d) T</p> <p>વિષય B પછી તરત જ આવતો વિષય કયા શિક્ષક દ્વારા ભણાવાય છે ?</p> <p>(a) Q (b) P</p> <p>(c) S (d) T</p>

28.	<p>Which course is taught in the month of January?</p> <p>(a) C (b) E</p> <p>(c) D (d) Data insufficient</p> <p>જાન્યુઆરી મહિનામાં કયો વિષય ભણાવાય છે ?</p> <p>(a) C (b) E</p> <p>(c) D (d) અપૂરતી માહિતી</p>
	<p>Passage 10</p> <p>Directions: Read the following information carefully and answer the 29 to 33 questions.</p> <p>In the Millennium school eight student Amit, Burman, Chainani, Deven, Esha, Falguni, Gurdas and Hemant (Henceforth referred to as A,B,C,D,E,F,G and H) study in different standards viz., 1st, 2nd, 3rd, 4th, 5th, 6th, 7th and 8th. All of them are seated around a circular table facing the centre. C sits third to right of H. H studies in Std. 8th. F sits second to left to E. E is not immediate neighbour of C or H. The one who studies in std. 1st is an immediate neighbour of E. Three people between H and the student of std. 7. H, C and also their immediate neighbours do not study in std. 2. Only one person sits between the student of std. 2 and G. Students of std. 3 and 4 are immediate neighbours of each other. C is neither in std. 4 nor in std. 3. Only one person sits between A and the student of std. 5. A does not study in std. 2 or 3. E does not study in std. 2.</p> <p>નિર્દેશ : નીચે આપેલી માહિતી કાળજીપૂર્વક વાંચીને, પ્રશ્નો 29 થી 33 ના જવાબ આપો.</p> <p>મિલેનિયમ શાળામાં 8 વિદ્યાર્થીઓ, અમિત, બર્મન, ચૈનાની, દેવેન, ઇશા, ફાલ્ગુની, ગુરુદાસ અને હેમંત (અનુક્રમે A,B,C,D,E,F,G,H) અલગ અલગ 1,2,3,4,5,6,7, અને 8મા વર્ગમાં અભ્યાસ કરે છે. તેઓ એક વર્તુળાકાર ટેબલની ફરતે કેન્દ્ર તરફ મુખ રાખીને બેઠા છે. H ની જમણી બાજુએ ત્રીજા સ્થાન પર C બેઠો છે. H એ 8મા વર્ગમાં અભ્યાસ કરે છે. E ની ડાબી બાજુએ બીજા સ્થાન પર F બેઠો છે. E એ C કે H નો ત્વરિત (immediate) પાડોશી નથી. પ્રથમ વર્ગમાં ભણતો વિદ્યાર્થી E નો ત્વરિત પાડોશી છે. 7મા વર્ગમાં ભણતા વિદ્યાર્થી અને H ની વચ્ચે 3 વિદ્યાર્થીઓ બેઠા છે. H, C તથા તેમના ત્વરિત પાડોશીઓ વર્ગ-2 માં અભ્યાસ કરતા નથી. G અને વર્ગ-2માં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થી વચ્ચે ફક્ત એક જ વિદ્યાર્થી બેઠો છે. વર્ગ-3 અને 4માં ભણતા વિદ્યાર્થીઓ એકબીજાના ત્વરિત પાડોશીઓ છે. C એ વર્ગ-3 કે 4માં ભણતો નથી. A અને વર્ગ-5 માં ભણતા વિદ્યાર્થી વચ્ચે એક વિદ્યાર્થી બેઠો છે. A એ વર્ગ-2 કે 3 માં અભ્યાસ કરતો નથી. E એ વર્ગ-2માં અભ્યાસ કરતો નથી.</p>
29.	<p>Who amongst the following studies in std. 3?</p> <p>(a) C (b) D</p> <p>(c) B (d) Cannot be determined</p> <p>વર્ગ-3 માં કોણ અભ્યાસ કરે છે ?</p> <p>(a) C (b) D</p> <p>(c) B (d) નક્કી ન કરી શકાય</p>

30.	<p>Which of the following is true regarding F?</p> <p>(a) F studies in std. 5</p> <p>(b) D and C are immediate neighbours of F</p> <p>(c) One person sits between F and the student of std.3</p> <p>(d) None of these.</p> <p>F ના સંદર્ભમાં શું સાચું છે ?</p> <p>(a) F એ વર્ગ- 5 માં અભ્યાસ કરે છે.</p> <p>(b) D અને C એ F ના ત્વરીત પાડોશી છે.</p> <p>(c) F અને વર્ગ- 3 માં ભણતા વિદ્યાર્થી વચ્ચે માત્ર એક વિદ્યાર્થી બેઠો છે.</p> <p>(d) એક પણ નહીં</p>
31.	<p>How many persons sit between B and the student 4, when counted from the left hand side of student of std. 4?</p> <p>(a) None</p> <p>(b) Three</p> <p>(c) Six</p> <p>(d) Cannot be determined</p> <p>જો વર્ગ-4 માં ભણતા વિદ્યાર્થીની ડાબી બાજુએથી ગણવામાં આવે તો, વર્ગ-4નો વિદ્યાર્થી અને B વચ્ચે કેટલા વિદ્યાર્થીઓ છે ?</p> <p>(a) શૂન્ય</p> <p>(b) ત્રણ</p> <p>(c) છ</p> <p>(d) નક્કી ન કરી શકાય</p>
32.	<p>Which one of the following is true?</p> <p>(a) Only one person is sitting between student of std. 4 and std. 6</p> <p>(b) The one studying in std. 3 is an immediate neighbour H</p> <p>(c) The person sits between H and the student of std. 3</p> <p>(d) None of the above</p> <p>નીચેનામાંથી કયું કથન સાચું છે ?</p> <p>(a) વર્ગ- 4 અને 6 માં ભણતા વિદ્યાર્થી વચ્ચે માત્ર એક વિદ્યાર્થી છે.</p> <p>(b) H નો ત્વરીત પાડોશી વર્ગ- 3 માં ભણે છે.</p> <p>(c) H અને વર્ગ- 3 ના વિદ્યાર્થી વચ્ચે અમુક વિદ્યાર્થી છે.</p> <p>(d) એક પણ નહીં</p>

33.	<p>Who amongst the following represent Immediate neighbour of H?</p> <p>(a) A,B (b) G and the student of std. 4 (c) G and the student of std.3 (d) E, G</p> <p>H ના ત્વરીત પાડોશી કોણ છે ?</p> <p>(a) A, B (b) G અને વર્ગ- 4 માં ભણતો વિદ્યાર્થી (c) B અને વર્ગ- 3 માં ભણતો વિદ્યાર્થી (d) E અને G</p>
	<p>Passage 11</p> <p>Directions: Read the following information carefully and answer the 34 & 35 questions.</p> <p>A thief after committing a burglary started fleeing at 12:00 noon at the speed of 60 kmph. He was then chased by a Policeman Mr. X. Mr. X started the chase 15 minutes after the thief had started at a speed of 65 kmph.</p> <p>નિર્દેશ : નીચે આપેલી માહિતી કાળજી પૂર્વક વાંચીને પ્રશ્નો 34 અને 35 નો જવાબ આપો.</p> <p>એક ચોર ચોરી કર્યા બાદ બપોરના 12:00 વાગે 60 કિ.મી/કલાકની ઝડપે ભાગે છે. Mr. X પોલિસ દ્વારા તેનો પીછો કરવામાં આવે છે. ચોરે ભાગવાનું શરૂ કર્યા બાદ 15 મિનિટ પછી 65 કિ.મી/કલાકની ઝડપે Mr. X ચોરનો પીછો કરે છે.</p>
34.	<p>At what time did Mr. X catch the thief?</p> <p>(a) 3:30 PM (b) 3:00 PM (c) 3:15 PM (d) None of these</p> <p>Mr. X દ્વારા ચોરને કયા સમયે પકડવામાં આવશે ?</p> <p>(a) 3:30 PM (b) 3:00 PM (c) 3:15 PM (d) અહીં દર્શાવેલ ત્રણ પૈકી એક</p>
35.	<p>If another policeman started the same chase along with Mr. X, but at a speed of 60 kmph, then how far behind was he when Mr. X caught the thief?</p> <p>(a) 15.75 Kms. (b) 15 Kms. (c) 21 Kms. (d) 47.5 Kms.</p> <p>જો બીજો પોલિસ, Mr. X ની સાથે જ 60 કિ.મી/કલાકની ઝડપે ચોરનો પીછો કરે છે. તો જ્યારે Mr. X ચોરને પકડે છે ત્યારે તે કેટલા અંતરથી પાછળ હશે ?</p> <p>(a) 15.75 કિ.મી. (b) 15 કિ.મી. (c) 21 કિ.મી. (d) 47.5 કિ.મી.</p>

36. Find the right diagram for (D)

A B C D

(1) (2) (3) (4)

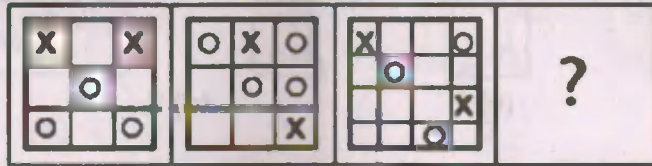
(a) 4

(b) 3

(c) 1

(d) 2

(D) માટે યોગ્ય આકૃતિ કઈ છે ?

A B C D

(1) (2) (3) (4)

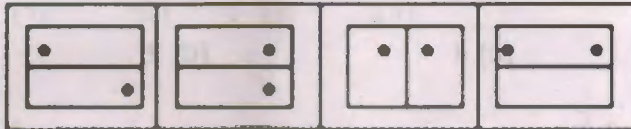
(a) 4

(b) 3

(c) 1

(d) 2

37. Choose the figure which is different

(1) (2) (3) (4)

(a) 2

(b) 1

(c) 3

(d) 4

ઉપરોક્તમાંથી કઈ આકૃતિ અન્યોથી અલગ છે ?

(1) (2) (3) (4)

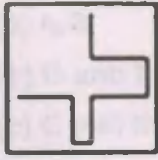
(a) 2

(b) 1

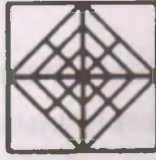
(c) 3

(d) 4

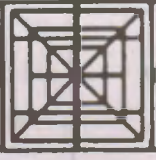
38. Find out the alternative figure which contains figure (X) as its part.

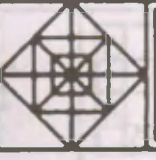
(X)

(1)

(2)

(3)

(4)

(a) 4

(b) 3

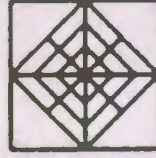
(c) 1

(d) 2

આકૃતિઓ (1), (2), (3) અને (4) પૈકીની કઈ આકૃતિમાં આપેલ આકૃતિ (X) નો સમાવેશ થાય છે ?

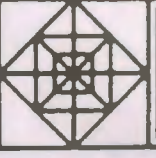
(X)

(1)

(2)

(3)

(4)

(a) 4

(b) 3

(c) 1

(d) 2

39. Find the right diagram for (D)

A

B

C

D

(1)

(2)

(3)

(4)

(a) 1

(b) 3

(c) 4

(d) 2

(D) માટે યોગ્ય આકૃતિ કઈ છે ?

A

B

C

D

(1)

(2)

(3)

(4)

(a) 1

(b) 3

(c) 4

(d) 2

40. Identify the figure that completes the pattern

(X)

1

2

3

4

(a) 4

(b) 3

(c) 2

(d) 1

આપેલ ભાતને સંપૂર્ણ કરતી આકૃતિ શોધો.

(X)

1

2

3

4

(a) 4

(b) 3

(c) 2

(d) 1

41. Choose the figure which is different from the rest.

(1)

(2)

(3)

(4)

(a) 4

(b) 2

(c) 3

(d) 1

એવી આકૃતિ શોધો જે અન્યથી અલગ પડે છે.

(1)

(2)

(3)

(4)

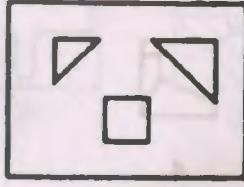
(a) 4

(b) 2

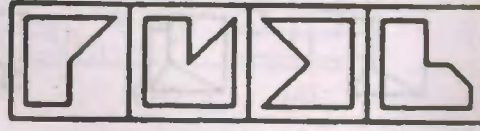
(c) 3

(d) 1

42. Find out which of the figures (1), (2), (3) and (4) can be formed from the pieces given in figure (X).

(X)

(1)

(2)

(3)

(4)

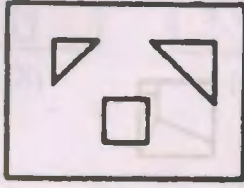
(a) 3

(b) 2

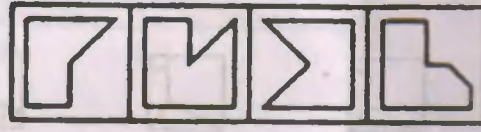
(c) 1

(d) 4

આકૃતિ (X) માં આપેલા ટુકડાઓની મદદથી (1), (2), (3) અને (4) પૈકીની કઈ આકૃતિ રચી શકાય છે ?

(X)

(1)

(2)

(3)

(4)

(a) 3

(b) 2

(c) 1

(d) 4

43. Pointing to a man in a photograph, a woman said, "His brother's father is the only son (and child) of my grandfather" How is the woman related to the man in the photograph?

(a) Mother

(b) Sister

(c) Aunt

(d) Daughter

ફોટોગ્રાફમાં આવેલ એક પુરુષને ચીંધીને એક સ્ત્રી કહે છે, "તેના ભાઈના પિતા એ મારા દાદાનો એક માત્ર પુત્ર છે." તે સ્ત્રી, ફોટોગ્રાફમાં આવેલ પુરુષ સાથે કઈ રીતે સંબંધિત છે ?

(a) માતા

(b) બહેન

(c) કાકી

(d) પુત્રી

44.	<p>Rajubhai divides a piece of milky bar into two equal pieces and again divides one half into equal parts weighing 40 grams each. If he has eight equal parts of the bars all along with him, then how heavy is the original bar?</p> <p>(a) 120 gm (b) 160 gm (c) 320 gm (d) 340 gm</p> <p>રાજુભાઈ એક ચોકલેટના બે સરખા ભાગ કરે છે. ત્યારબાદ ફરીથી પ્રત્યેક ભાગના બે સરખા ભાગ કરે છે. હવે દરેક ભાગનું વજન 40 ગ્રામ છે. જો પ્રક્રિયાના અંતે તેમની પાસે ચોકલેટના 8 સરખા ભાગ હોય તો કુલ ચોકલેટનું વજન કેટલું છે ?</p> <p>(a) 120 ગ્રામ (b) 160 ગ્રામ (c) 320 ગ્રામ (d) 340 ગ્રામ</p>
45.	<p>In a row of children who are facing south ward Nidhi is seventh from left and Rajan is fourth from right. When Nidhi is shifted two places right ward and Rajan three places left ward, five children are between them. How many children are there in a row?</p> <p>(a) 25 (b) 19 (c) 21 (d) Data inadequate</p> <p>દક્ષિણ તરફ મુખ રાખીને અમુક બાળકો કતારમાં ઉભા છે. ડાબી બાજુએથી સાતમા સ્થાને નિધિ છે અને જમણી બાજુએથી ચોથા સ્થાને રાજન છે. જ્યારે નિધિ જમણી તરફ બે સ્થાન ખસે છે અને રાજન ડાબી તરફ ત્રણ સ્થાન ખસે છે. ત્યારે તેમની વચ્ચે 5 બાળકો છે. કતારમાં કુલ કેટલા બાળકો છે ?</p> <p>(a) 25 (b) 19 (c) 21 (d) અપૂરતી માહિતી</p>

46.	<p>Kiran buys two horses for Rs. 1,50,000 each. He sells one at the gain of 25% and another at the loss of 25%. Which one of the following options is correct?</p> <p>(a) There is a loss of 5% on whole transaction</p> <p>(b) There is a gain of 5% on whole transaction</p> <p>(c) There is no profit or no loss occurs on a whole transaction</p> <p>(d) There is a gain of 50% on whole transaction</p> <p>કિરણ બે ઘોડા ખરીદે છે. પ્રત્યેકની કિંમત રૂ. 1,50,000/- છે. એક ઘોડો તે 25% નફા પર અને બીજો ઘોડો 25% નુકશાન પર વેચે છે. આ સંદર્ભમાં નીચેનામાંથી કયું કથન સાચું છે ?</p> <p>(a) સમગ્ર વ્યવહારમાં કુલ 5% નું નુકશાન થયું.</p> <p>(b) સમગ્ર વ્યવહારમાં કુલ 5% નફો થયો.</p> <p>(c) સમગ્ર વ્યવહારમાં કોઈ નફો કે નુકશાન ન થયું.</p> <p>(d) સમગ્ર વ્યવહારમાં કુલ 50% નફો થયો.</p>
47.	<p>The present ages of Jay and Jayanti are in the ratio of 1:2, four years later, their ages will be in the ratio of 7:13. What are their present ages?</p> <p>(a) 4 yrs. & 8 yrs.</p> <p>(b) 12 yrs. & 24 yrs.</p> <p>(c) 20 yrs. & 40 yrs.</p> <p>(d) 24 yrs. & 48 yrs.</p> <p>જય અને જયંતિની હાલની ઉંમર 1:2 ના ગુણોત્તરમાં છે. ચાર વર્ષ પછી તેમની ઉંમરનો ગુણોત્તર 7:13 થશે. તેમની હાલની ઉંમર કઈ છે ?</p> <p>(a) 4 અને 8 વર્ષ</p> <p>(b) 12 અને 24 વર્ષ</p> <p>(c) 20 અને 40 વર્ષ</p> <p>(d) 24 અને 48 વર્ષ</p>
48.	<p>Kartik invested certain sum of money 9 years ago at simple interest. He puts his money at the rate of 4% for first 2 years, 6% per annum for the next 4 years and 8% per annum for the period beyond 6 years. If at the end of the period he gets the simple interest as Rs. 1120, then his principal sum was:</p> <p>(a) Rs. 2000</p> <p>(b) Rs. 2500</p> <p>(c) Rs. 3000</p> <p>(d) Rs. 3500</p> <p>કાર્તિક 9 વર્ષ પહેલાં અમુક મૂડીનું સાદા વ્યાજ પર રોકાણ કરે છે. પ્રથમ 2 વર્ષ માટે વ્યાજ દર 4% પ્રતિ વર્ષ છે. પછીના 4 વર્ષ માટે વ્યાજ દર 6% પ્રતિ વર્ષ છે. તથા બાકીના 3 વર્ષ માટે વ્યાજ દર 8% પ્રતિ વર્ષ છે. 9 વર્ષના અંતે રૂ. 1120/- કુલ વ્યાજ મળે છે, તો તેની મૂળ રકમ શું હતી ?</p> <p>(a) રૂ. 2000</p> <p>(b) રૂ. 2500</p> <p>(c) રૂ. 3000</p> <p>(d) રૂ. 3500</p>

49.	<p>2400 soldiers have enough food for 56 days. After 8 days, some soldiers were transferred to another fort and thus the food lasted for 64 days. How many soldiers left the fort?</p> <p>(a) 800 (b) 600</p> <p>(c) 1800 (d) 4002400</p> <p>સૈનિકો માટે 56 દિવસ ચાલી શકે તેટલો ખોરાકનો જથ્થો છે. 8 દિવસ પછી અમુક સૈનિકોને બીજા કિલ્લા પર મુકવામાં આવે છે અને આથી હવે બાકી વધેલા સૈનિકો માટે જથ્થો 64 દિવસ ચાલી શકે છે. કેટલા સૈનિકોને કિલ્લા પર મુકવામાં આવ્યા છે ?</p> <p>(a) 800 (b) 600</p> <p>(c) 1800 (d) 400</p>
50.	<p>The monthly income of X and Y are in the ratio of 4:5 and their monthly expenditure are in the ratio 7:9. If both save Rs. 100 per month, then monthly expenditure of Y will be:</p> <p>(a) Rs. 800 (b) Rs. 700</p> <p>(c) Rs. 200 (d) Rs. 900</p> <p>X અને Y ની માસિક આવકનો ગુણોત્તર 4:5 છે અને તેમના માસિક ખર્ચનો ગુણોત્તર 7:9 છે. જો બંને દ્વારા દર મહિને રૂ. 100 ની બચત થતી હોય તો Y નો માસિક ખર્ચ કેટલો છે ?</p> <p>(a) રૂ. 800 (b) રૂ. 700</p> <p>(c) રૂ. 200 (d) રૂ. 900</p>
51.	<p>If FUTILE is written as HYVMNI in certain code, how PENCIL will be written with the same code?</p> <p>(a) OIFRLT</p> <p>(b) OIFRLS</p> <p>(c) OLFRIT</p> <p>(d) None of the three</p> <p>જો એક ચોક્કસ કોડિંગમાં 'FUTILE' ને 'HYVMNI' તરીકે લખવામાં આવે તો આ જ કોડિંગમાં 'PENCIL' ને કઈ રીતે લખાશે ?</p> <p>(a) OIFRLT</p> <p>(b) OIFRLS</p> <p>(c) OLFRIT</p> <p>(d) દર્શાવેલ ત્રણ પૈકી એક પણ નહીં.</p>

52.	<p>If 'A+B' means 'A is the brother of B', 'A - B' means 'A is the sister of B', 'A x B' means A is the wife of B' and 'A ÷ B' means 'A is the father of B', which of the following means 'S is the son of P' ?</p> <p>(a) $P \times Q \div R + S - T$ (b) $P \times Q \div S - R + T$ (c) $P \times Q \div R - T + S$ (d) $P \times Q \div R - S + T$</p> <p>જો, $A + B = A$ એ B નો ભાઈ છે; $A - B = A$ એ B ની બહેન છે. $A \times B = A$ એ B ની પત્ની છે; $A \div B = A$ એ B નો પિતા છે. નીચેનામાંથી કોનો અર્થ એવો થાય કે, 'S એ P નો પુત્ર' છે.</p> <p>(a) $P \times Q \div R + S - T$ (b) $P \times Q \div S - R + T$ (c) $P \times Q \div R - T + S$ (d) $P \times Q \div R - S + T$</p>
53.	<p>If A + B means A is the brother of B; A - B means A is the sister of B and A x B means A is the father of B. Which of the following means that C is the son of M?</p> <p>(a) $M - N \times C + F$ (b) $F - C + N \times M$ (c) $N + M - F \times C$ (d) $M \times N - C + F$</p> <p>જો, $A + B = A$ એ B નો ભાઈ છે; $A - B = A$ એ B ની બહેન છે; $A \times B = A$ એ B નો પિતા છે. નીચેનામાંથી કોનો અર્થ એવો થાય કે, C એ M નો પુત્ર છે.</p> <p>(a) $M - N \times C + F$ (b) $F - C + N \times M$ (c) $N + M - F \times C$ (d) $M \times N - C + F$</p>
54.	<p>4, 6, 12, 14, 28, 30, ?</p> <p>(a) 32 (b) 40 (c) 60 (d) 62</p> <p>4, 6, 12, 14, 28, 30, ?</p> <p>(a) 32 (b) 40 (c) 60 (d) 62</p>
55.	<p>Y is in the East of X which is in the North of Z. If P is in the South of Z, then in which direction of Y, is P?</p> <p>(a) North (b) South (c) South-East (d) None of the three</p> <p>Y એ X ની પૂર્વમાં છે. X એ Z ની ઉત્તરમાં છે. P એ Z ની દક્ષિણમાં છે. તો P એ Y ની કઈ દિશામાં છે ?</p> <p>(a) ઉત્તર (b) દક્ષિણ (c) દક્ષિણ-પૂર્વ (d) દર્શાવેલ ત્રણ પૈકી એક પણ નહીં.</p>

Passage 12

Read the given passage and answer the following questions on the basis of information provided in the passage. (Question 56 to 60)

Our body is a wondrous mechanism and when subjected to unusual stress over a period of time, it adapts itself to deal more effectively with that stress. Therefore, when you exert your muscles against resistance, they are forced to adapt and deal with this extraordinary work load. This is the principle of weight training. Strands of muscle fibres become thicker and stronger in response to the demands placed on them.

One of the great merits of weight training is the strength of your heart. During weight training, your heart is forced to beat faster and stronger in order to pump sufficient blood to the muscles being worked. In time, your heart, like your body, will adapt to this extra-workload by becoming stronger and more efficient. Since your body needs a given amount of blood to perform its daily tasks your heart will now need fewer beats to pump the same quantity of blood. Sounds good? There's more. Your entire circulatory system is given a thorough workout everything you exercise, which increases its overall efficiency. Even the neural paths from your brain's command centres to each individual muscle become more effective, enabling easier recruitment of muscle fibres for carrying out physical tasks. In essence, your body becomes a well-oiled and finely-tuned piece of machinery, whirring along without any break-down. In today's stress filled world, you need all the help you can get.

56.	<p>What is the principal training of weight lifting?</p> <p>(a) Adapting the body to muscle force</p> <p>(b) Adapting muscles to force implied on them</p> <p>(c) Disposing extra-workload</p> <p>(d) Mechanized response to external conditions</p>
57.	<p>What affects the nature of muscle fibres?</p> <p>(a) Intensity of workload</p> <p>(b) Alimentary system</p> <p>(c) Nutrition</p> <p>(d) Stress imposed on them</p>
58.	<p>How does the heart become stronger, owing to physical exercise?</p> <p>(a) Through acclimatization</p> <p>(b) Naturalization</p> <p>(c) Adapting to excessive workload</p> <p>(d) By accelerating the circulation of blood</p>

59.	<p>What, according to the passage, is the function of the heart?</p> <p>(a) Oxygenation of blood</p> <p>(b) Pumping the blood to the muscles</p> <p>(c) Pumping the blood to capillaries</p> <p>(d) Accelerating the circulation of blood</p>
60.	<p>What does the above passage suggest?</p> <p>(a) We should carry out physical exercise as a routine.</p> <p>(b) Physical exercise is necessary occasionally.</p> <p>(c) We should ignore physical exercise.</p> <p>(d) We should subject our body to as much exercise as it can withstand.</p>
<p>Passage 13</p> <p>Read the following passage carefully and answer the questions 61 to 62 given below it.</p> <p>Jogging, or running at an easy pace, is really popular now. It's fun, free and a quick way to get fit. It's very good for suppleness or upper body strength.</p> <p>There's some risk of overuse injury to feet, knees, ankles, and hips. But if you don't overdo it at first, and run on soft surfaces like grass when you can, you shouldn't have serious problems. If you have arthritis in your legs, hips or back or if you overweight, try cycling or swimming instead.</p> <p>The only expense is a good pair of running shoes. Avoid busy roads and jogging at night if possible and wear light-coloured clothes so as not to feel uneasy.</p>	
61.	<p>Jogging is a popular exercise because it</p> <p>(a) Makes the body strong</p> <p>(b) Is an easy way to keep oneself fit</p> <p>(c) Is eminently enjoyable</p> <p>(d) Make the body supple</p>
62.	<p>While jogging one should wear a light-coloured clothes</p> <p>(a) As a protection from the Sun</p> <p>(b) To feel light</p> <p>(c) To feel easy</p> <p>(d) To feel comfortable</p>

	<p>Passage 14</p> <p>Read the following passage carefully and answer the questions 63 to 65 given below it.</p> <p>Education is for life, not merely for a livelihood. So long, we are unmindful of this truth, the quality of our educational curriculum as well as that of our teachers and students is likely to remain inadequate. It is not enough for a society to have experts. It needs human beings who can think, feel and act generously, the kind of people who cannot be replaced by computers and robots. The great fault of our present age is its emphasis on efficiency at the cost of humanity.</p>
63.	<p>The author says that it is not enough for a society to have experts because</p> <p>(a) Experts are egocentric.</p> <p>(b) Expert do not have an overview of things because of their being highly specialized</p> <p>(c) Along with being efficient, educated people need to be sympathetic and sensitive to the needs of the society.</p> <p>(d) Experts are highly eccentric people</p>
64.	<p>The author is critical of the present educational system because it</p> <p>(a) Over emphasizes efficiency (b) Neglects social sciences</p> <p>(c) Is science-oriented (d) Is obsessed with computers</p>
65.	<p>Proper human beings cannot be replaced by computers and robots because</p> <p>(a) Computers and robots are non-human.</p> <p>(b) Computers and robots react mechanically</p> <p>(c) Only human beings can have specialized knowledge</p> <p>(d) Only proper human beings can think creatively and act generously</p>
66.	<p>You have just written very important report for the company after putting in a lot of time and effort. A senior and very respected colleague says that your report lacks some important information, what is your reaction?</p> <p>(a) Tell the colleague not to interfere in your work</p> <p>(b) Trust in your colleague's greater experience and make all of the changes he suggests</p> <p>(c) Give your apologies to the colleague and mention that it is impossible to add new details due to time constraints</p> <p>(d) Discuss the changes the colleague proposes and also why it is important to the report and then make the changes if necessary</p> <p>તમે હમણાં જ તમારા અથાક સમય અને પ્રયત્નથી કંપનીનો અતિ મહત્વનો રિપોર્ટ તૈયાર કર્યો છે. ઉપરી અને આદરણીય સાથી તમને કહે છે કે તમારા રિપોર્ટમાં કેટલીક મહત્વની સુચના નથી. તમારી પ્રતિક્રિયા શું હશે ?</p> <p>(a) સાથીને કહી દો કે તમારા કાર્યમાં દખલઅંદાજ ન કરે</p> <p>(b) તમારા સાથીના અનુભવ પર વિશ્વાસ કરો અને તેણે સુજાવેલા બધા ફેરફારો કરી નાખો.</p> <p>(c) તમારા સાથીની માફી માંગો અને જણાવો કે સમયમર્યાદાના કારણે માહિતી ઉમેરવી શક્ય નથી.</p> <p>(d) સાથીએ સુજાવેલા ફેરફારોની અને શા માટે તે ફેરફારો રિપોર્ટ માટે મહત્વના છે તેની ચર્ચા કરો અને જરૂરિયાત જણાતાં તેમાં ફેરફાર કરો.</p>

67.	<p>You have been in-charge of drought relief in the district of Saurashtra as the Collector. In spite of your best efforts, there are allegations against you for making money out of the funds given. You would</p> <p>(a) Defend yourself through a press conference highlighting how vested interests are behind you and are doing this for their own economic gains, which your prompt action have reduced for them</p> <p>(b) Go on a long leave and hand over charge to someone else</p> <p>(c) Ask your senior to protect you</p> <p>(d) Subject yourself willingly to an enquiry which is proposed to be set up on the matter- let the truth would be emerge out of the enquiry</p> <p>તમે કલેક્ટર તરીકે સૌરાષ્ટ્રના દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાં અછત દુર કરવા માટે જવાબદાર છો. તમારા સારા પ્રયત્નો છોવા છતાં, તમને ફાળવેલા ફંડમાંથી તમે ભ્રષ્ટાચાર કર્યો છે એવી ફરિયાદો તમારી સામે આવે છે, તમે...</p> <p>(a) પ્રેસ કોન્ફરન્સ બોલાવી તમારી જાતનું રક્ષણ કરો અને કહો કે તમારા પ્રયત્નોથી અનેક લોકોના આર્થિક હિતમાં ઘટાડો થયો છે અને તેઓ પોતાના હિત માટે આવા આરોપ મૂકી રહ્યાં છે.</p> <p>(b) લાંબી રજા પર જતા રહો અને તમારો ચાર્જ બીજા કોઈને સોંપી દો.</p> <p>(c) તમારા ઉપરી પાસે સંરક્ષણની માંગણી કરો.</p> <p>(d) તમે સ્વેચ્છાથી આ બાબતે પૂછપરછ કમિટિ બેસાડવાનું કહો – પૂછપરછમાંથી સત્યને બહાર આવવા દો.</p>
68.	<p>You are going with your friend in your car when a speeding motorcyclist bangs into your car from the front. Your first course of action would be</p> <p>(a) Immediately escape from the location</p> <p>(b) Get down immediately and try to ascertain the condition of the motorcyclist and get him to the hospital if necessary</p> <p>(c) Get down and call the police to explain that you were not at fault</p> <p>(d) Sit in your car and wait for the police to arrive</p> <p>તમે તમારા મિત્ર માટે તમારી કારમાં જઈ રહ્યા છો ત્યારે ઝડપી ગતિએ જતા વાહનચાલક આગળથી જોરથી અથડાય છે. તમારું પ્રથમ પગલું શું હશે ?</p> <p>(a) સ્થળ છોડીને તરત જ નાસી જવું</p> <p>(b) તરત જ નીચે ઉતરવું અને વાહનચાલકની પરિસ્થિતિની ખાત્રી કરવી અને જરૂર પડે તેને હોસ્પિટલ લઈ જવું.</p> <p>(c) ગાડીમાંથી ઉતરવું અને પોલીસને ફોન કરીને સમજાવવું કે તમારો વાંક (ગુનો) ન હતો.</p> <p>(d) કારમાં બેઠા રહો અને પોલીસના આવવાની રાહ જુઓ.</p>

69.	<p>Your superior boss's son has asked you to get an AC first class railway ticket arranged for him. You would</p> <p>(a) Ask one of your sub-ordinates to do the needful</p> <p>(b) Talk directly to your superior boss and apprise him of the situation</p> <p>(c) Get the ticket arranged at your own expense</p> <p>(d) Get the ticket arranged at the department's expense</p> <p>તમારા ઉપરી અધિકારીના પુત્રએ તમને તેના માટે એ.સી. પ્રથમ વર્ગની ટિકીટ મેળવવા માટેની વ્યવસ્થા કરવાનું કહ્યું છે તમે..</p> <p>(a) તમારા ગૌણ અધિકારીને આ બાબતે બનતી મદદ કરવા જણાવશો.</p> <p>(b) પ્રત્યક્ષ રીતે તમારા ઉપરી અધિકારીને વાત કરો અને સ્થિતિ બાબતે વાકેફ કરો.</p> <p>(c) તમારા ખર્ચે ટિકીટની વ્યવસ્થા કરો.</p> <p>(d) ડીપાર્ટમેન્ટના ખર્ચે ટિકીટની વ્યવસ્થા કરો.</p>
70.	<p>A young probationary IAS officer in your charge was seen misbehaving with female staff members and attempting to molest some of them after getting drunk at an office party. You would</p> <p>(a) Immediately slap sexual harassment charges against him and report the matter to the government</p> <p>(b) Call the officer to your chamber the next morning and discuss the matter with him</p> <p>(c) Send him a notice asking him to explain his behaviour</p> <p>(d) Report the full facts of the matter to the government and allow the appropriate authorities to take the relevant action</p> <p>તમારા ચાર્જ નીચે આવેલ જુવાન પ્રોબેશનરી આઈએએસ ઓફિસરને તમે તમારી ઓફિસ પાર્ટીમાં દારૂ પીધેલી હાલતમાં સ્ટાફની મહિલાઓ સાથે અવર્તણૂક કરતાં જુઓ છો અને તે કેટલીક મહિલાઓ ઉપર શોષણ કરવાનો પ્રયત્ન કરે છે તમે...</p> <p>(a) તરત જ તેની સામે જાતિય સતામણીનો કેસ દાખલ કરો અને આ બાબતે સરકારને જાણ કરો.</p> <p>(b) બીજા દિવસે સવારે ઓફિસરને તમારી ચેમ્બરમાં બોલાવો અને તેની સાથે આ બાબતની ચર્ચા કરો.</p> <p>(c) તેની વર્તણૂક સમજાવવા બાબતે તેને નોટિસ મોકલો.</p> <p>(d) બધી બાબતોનો રિપોર્ટ સરકારને કરો અને યોગ્ય ઓથોરિટીને આ બાબત પર કાર્યવાહી કરવા દો.</p>

71. Your father has asked you to go and beat up a local merchant because he has given him poor quality goods. You would
- Do as your father bids
 - Take a few friends along with you on your endeavour
 - Advise your father not to take the law in his hands and go and complain with the merchant about the quality of goods that he has provided and request him to replace the same
 - Help your father lodge a police complaint about the cheating that he has endured
- તમારા પિતા તમને સ્થાનિય દુકાનદારને ત્યાં જઈ તેને મારવાનું કહે છે. કારણ કે તેણે ખરાબ ગુણવત્તાવાળી વસ્તુ આપી છે, તમે ..
- પિતાએ જેમ કહ્યું તેમ કરશો
 - તમે તમારા સાહસ પર થોડાક તમારા મિત્રોને લઈને દુકાનદારને માર મારશો
 - તમે તમારા પિતાને સલાહ આપો કે કાયદાને હાથમાં લઈ શકાય નહીં અને સ્થાનિય દુકાનદાર પાસે જઈ માલની ગુણવત્તાની ફરિયાદ કરો તથા તેમને વિનંતી કરો કે વસ્તુ બદલી આપે.
 - તમારા પિતાને તેણે કરેલ છેતરપીંડી બાબતે પોલીસ ફરિયાદ કરવામાં મદદ કરો.
72. A highway has been jammed by people of a village after there was an accidental death of a village elder. You as a local administrator would
- Intervene in the matter and get the locals to calm down at the same time call for administrative reinforcements like police and other wings of the administration to be on standby in case matters become worse
 - Intervene in the matter and assure the locals of all possible government help to the family of the deceased and ask them to stop taking the law in their hands
 - Wait for time to pass for things to cool down as such matters have a way of solving themselves
 - Get the police forces to come to the location and then try to discuss the matter with the locals to get them to see reason
- ગામડાના લોકો દ્વારા ગામવૃદ્ધની અકસ્માતથી મૃત્યુ પછી હાઈવે જામ કરવામાં આવ્યો છે તમે સ્થાનિય વહીવટદાર તરીકે...
- આ બાબતે દખલઅંદાજ કરી અને સ્થાનિક લોકોના ગુસ્સાને ઠંડો પાડો અને સાથે સાથે વહીવટી તંત્રને સાચવનાર પોલીસ તેમજ બીજા વહીવટદારોને ફોન કરીને બોલાવો જેથી બાબત ગંભીર બનતા મદદ કરી શકે.
 - આ બાબતે દખલઅંદાજ કરી અને સ્થાનિય લોકોને વિશ્વાસ આપો કે ભોગ બનેલાં માણસનાં પરિવારને સરકાર તરફથી બધી મદદ મળશે અને કહો કે કાયદાને પોતાના હાથમાં ન લે.
 - આવી બાબતનો સમય સાથે આપમેળે ઉકેલ આવી જતો હોય છે. જેથી સમય વિતવાની રાહ જુઓ.
 - પોલીસ અધિકારીને તે સ્થાન પર બોલાવો અને પછી સ્થાનિક લોકો સાથે ચર્ચા કરો અને કારણ જણાવવા કહો.

73. You are at the site of a bomb blast – and are among the few people who are not injured, which of these would be your first priority as an immediate reaction?

- (a) Calling the police
- (b) Calling for an ambulance
- (c) Helping the injured
- (d) Ensuring your own safety

તમે બોમ્બ બ્લાસ્ટના સ્થળ પર છો તથા તમે થોડાંક લોકોમાંનાં છો કે જેમને ઈજા થઈ નથી. નીચેનામાંથી કઈ તુરંત પ્રતિક્રિયારૂપે તમારી પ્રાથમિકતા હશે

- (a) પોલિસને ફોન કરવો
- (b) એમ્બ્યુલન્સને ફોન કરવો.
- (c) ઈજા થનારને મદદ કરવી
- (d) તમે તમારી સુરક્ષાનું ધ્યાન રાખશો.

74. You are going home from office on a scooter when you observe that two boys on a bike snatch an old lady's gold chain and ride away. You would

- (a) Console the woman and give her emotional support in such a traumatic event
- (b) Chase the boys to catch hold of them
- (c) Note down the bike number on which those boys were riding away and also try to chase them down- if unsuccessful inform the police about the matter
- (d) Go immediately to the woman's side and ascertain if she needs any medical help

જ્યારે તમે તમારી ઓફિસમાંથી સ્કૂટર પર ઘરે જઈ રહ્યાં છો ત્યારે રસ્તા પર બાઈક પર સવાર બે છોકરાંઓને એક વૃદ્ધ મહિલાની સોનાની ચેન ખેંચી ભાગી જતો જુઓ છો તમે...

- (a) મહિલાને આશ્વાસન આપો અને આવી આઘાતમક ઘટના માટે તમારો સંવેદનાત્મક સહારો આપો.
- (b) છોકરાંઓને પકડવા માટે તેમની પાછળ જાવ.
- (c) તે છોકરાંઓ જે બાઈક પર સવાર થઈને જઈ રહ્યાં છે તે બાઈકનો નંબર નોંધી લો અને તેમને પકડવાની કોશિષ કરો અને છતાં સફળ ન થાવ તો પોલીસને જાણ કરો.
- (d) તરત જ સ્ત્રીની મદદ જાવ તથા એ બાબતની ખાતરી કરો કે શું તેને કોઈ મેડીકલ સારવારની જરૂર છે કે નહીં.

75. Your sub-ordinate is not obeying your orders and unnecessary delaying the implementation of your orders. You would

- (a) Send him a show cause notice as to why action should not be taken on him for purposely disobeying orders
- (b) Initiate suspension proceedings
- (c) Call him to your office and give him a strong message to obey your orders or face action
- (d) Call him to your office and have a discussion with him to find out what the reason for the disobedience and counsel him to improve his performance

તમારો ગૌણ અધિકારી તમારા આદેશ મુજબ નથી ચાલતો અને તેને અમલમાં મુકવામાં બિનજરૂરી મોડું કરે છે.

- (a) હેતુપૂર્વક આદેશ ન માનવા માટે તમારા પર શા માટે કાર્યવાહી ન કરવી, તેના માટેના કારણો બતાવો અને તેના માટેની કારણદર્શક નોટીસ ગૌણ અધિકારીને આપવી.
- (b) નિષ્કાષિત કાર્યવાહી શરૂ કરવી.
- (c) તમારી ઓફીસમાં તેમને બોલાવો અને કહો કે તમારા આદેશને માને અથવા કાર્યવાહીનો સામનો કરવો પડશે.
- (d) તમારી ઓફીસમાં તેમને બોલાવો અને તેની સાથે ચર્ચા કરો કે જેથી આદેશ ન માનવા માટેના કારણો શોધી શકાય અને તેનો દેખાવ (performance) સુધારવા ચર્ચા-વિચારણા કરી શકાય.

• • •

SPACE FOR ROUGH WORK

GS - II - 2013 - ANSWER KEY - SET - A - Exam. Date : 14.07.2013

Q. NO.	ANSWER	Q. NO.	ANSWER	Q. NO.	ANSWER
1	A	26	C	51	D
2	B	27	A	52	D
3	B	28	B	53	D
4	C	29	C	54	C
5	B	30	C	55	D
6	A	31	D	56	B
7	D	32	C	57	D
8	C	33	B	58	C
9	C	34	C	59	B
10	C	35	B	60	A
11	B	36	D	61	B
12	B	37	D	62	B
13	A	38	A	63	C
14	C	39	B	64	A
15	B	40	A	65	D
16	C	41	B	66	D
17	A	42	C	67	D
18	D	43	B	68	B
19	A	44	B	69	B
20	A	45	C	70	D
21	C	46	C	71	C
22	D	47	D	72	A
23	D	48	A	73	B
24	D	49	B	74	C
25	D	50	D	75	D